

Fenomenologija imovinskog kriminaliteta u Republici Hrvatskoj

Lukić, Valentina

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **The University of Applied Sciences Baltazar Zaprešić / Veleučilište s pravom javnosti Baltazar Zaprešić**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:129:779650>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-08**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository of the University of Applied Sciences Baltazar Zaprešić - The aim of Digital Repository is to collect and publish diploma works, dissertations, scientific and professional publications](#)

VELEUČILIŠTE
s pravom javnosti
BALTAZAR ZAPREŠIĆ
Zagreb

Specijalistički diplomski stručni studij
Menadžment javnog sektora

VALENTINA LUKIĆ

FENOMENOLOGIJA IMOVINSKOG KRIMINALITETA U
REPUBLICI HRVATSKOJ

SPECIJALISTIČKI ZAVRŠNI RAD

Zagreb, 2023. godine

VELEUČILIŠTE
s pravom javnosti
BALTAZAR ZAPREŠIĆ
Zagreb

Specijalistički diplomski stručni studij
Menadžment javnog sektora

SPECIJALISTIČKI ZAVRŠNI RAD

FENOMENOLOGIJA IMOVINSKOG KRIMINALITETA U
REPUBLICI HRVATSKOJ

Mentorica:
dr. sc. Milorad Ćupurdija

Naziv kolegija:
Javni sektor i sigurnost građana

Studentica:
Valentina Lukić

JMBAG studenta:
1191217763

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	I
ABSTRACT	II
1. UVOD.....	1
1.1 Problem i predmet istraživanja	1
1.2 Ciljevi istraživanja i svrha istraživanja.....	1
1.3 Metodologija istraživanja	2
2. IMOVINSKI KRIMINALITET U REPUBLICI HRVATSKOJ.....	3
2.1 Kazneno pravno određenje imovine i imovinskih delikata	3
2.2 Klasifikacija imovinskih delikata	5
2.2.1 Kaznena djela protiv vlasništva.....	5
2.2.2 Kaznena djela protiv imovinskih prava.....	7
2.3 Teorijski pristup fenomenologiji imovinskog kriminaliteta	7
3. FENOMENOLOGIJA IMOVINSKOG KRIMINALITETA.....	9
3.1 Pregled statističkih podataka ukupnog kriminaliteta na području RH	9
3.2 Statistički pregled i analiza kaznenih djela protiv imovine	14
3.3 Fenomenološki pristup imovinskom kriminalitetu.....	17
3.3.1 Karakteristike i motivi počinitelja imovinskog kriminaliteta.....	20
3.3.2 Mjesto i vrijeme počinjenja imovinskih delikata	22
3.3.3 Objekt napada, način i sredstvo izvršenja	24
4. MEĐUNARODNA ISKUSTVA U PREVENCIJI I BORBI PROTIV IMOVINSKOG KRIMINALITETA.....	26
4.1 Primjeri dobre prakse u izabranim zemljama	26
4.2 Usporedba s Republikom Hrvatskom	27
5. ZAKLJUČAK	29
6. IZJAVA.....	32
7. POPIS LITERATURE	33
7.1 Knjige	33
7.2 Stručni članci iz časopisa.....	34
7.3 Rad u zborniku.....	35
7.4 Zakonski i drugi propisi.....	35
7.5 Internetski izvori.....	35
8. POPIS GRAFIKONA I TABLICA	37
8.1 Popis grafikona	37
8.2 Popis tablica.....	37
9. ŽIVOTOPIS	38

SAŽETAK

Diplomski rad pod nazivom „Fenomenologija imovinskog kriminaliteta u Republici Hrvatskoj“ istražuje pojavu i karakteristike imovinskog kriminaliteta u Hrvatskoj. Posebna pažnja se posvećuje kaznenim djelima koja su regulirana člancima od 228. do 236. Kaznenog zakona Republike Hrvatske. Kao takav, opisuje razvoj imovinskog kriminaliteta u Hrvatskoj te se analiziraju faktori koji utječu na njegovu pojavu, kao što su ekonomski uvjeti, socijalna nejednakost, kultura i društveni utjecaji. U radu se istražuju karakteristike počinitelja imovinskih kaznenih djela, njihovi motivi i načini izvršenja, a kaznena djela koja su obuhvaćena u istraživanju uključuju krađu, tešku krađu, razbojništvo, razbojničku krađu, utaju, pronevjeru, neovlaštenu uporabu tuđe pokretne stvari, oštećenje tuđe stvari te prijevaru, dok su drugi oblici imovinskih delikata spomenuti u sklopu klasifikacije ove vrste kaznenih djela. U zaključku se ističe potreba za razvijanjem preventivnih strategija za suzbijanje imovinskog kriminaliteta, kao što su edukacija građana, osiguravanje bolje zaštite imovine i poboljšanje socijalnih i ekonomskih uvjeta. Također se navodi potreba za jačanjem pravosudnih institucija kako bi se osigurala pravedna i učinkovita kaznena politika u borbi protiv imovinskog kriminaliteta.

Ključne riječi: fenomenologija, imovina, krađa, kriminalitet, razbojništvo.

PHENOMENOLOGY OF PROPERTY CRIME IN THE REPUBLIC OF CROATIA

ABSTRACT

The thesis entitled “Phenomenology of Property Crime in the Republic of Croatia” explores the occurrence and characteristics of property crime in Croatia. Special attention is given to criminal offenses regulated by Articles 228 to 236 of the Criminal Code of the Republic of Croatia. The thesis describes the development of property crime in Croatia and analyzes the factors that influence its occurrence, such as economic conditions, social inequality, culture, and social influences. Furthermore, the thesis investigates the characteristics of perpetrators of property offenses, their motives, and methods of execution. The criminal offenses covered in the research include theft, aggravated theft, robbery, aggravated robbery, embezzlement, misappropriation, unauthorized use of someone else's movable property, damage to someone else's property, and fraud, while other forms of property crimes are mentioned as part of the classification of this type of criminal offense. The conclusion emphasizes the need to develop preventive strategies to combat property crime, such as educating citizens, providing better protection of property, and improving social and economic conditions. It also states the need to strengthen judicial institutions to ensure a fair and effective criminal policy in the fight against property crime.

Key words: phenomenology, property, theft, criminality, banditry.

1. UVOD

Diplomski ima za svrhu istražiti pojavu i karakteristike imovinskog kriminaliteta u Hrvatskoj, s naglaskom na kaznena djela regulirana člancima 228. do 236. Kaznenog zakona Republike Hrvatske. Prema tome, imovinski kriminalitet je čest oblik kriminaliteta u mnogim zemljama, a njegovi učinci na pojedince i društvo mogu biti razorni. Cilj ovog istraživanja je istražiti različite aspekte imovinskog kriminaliteta u Hrvatskoj, uključujući njegovu učestalost, čimbenike koji doprinose njegovoj pojavi te karakteristike počinitelja i njihove motive. Tako uvodni dio rada daje pregled teme koja započinje definiranjem imovinskog kriminaliteta i njegovom važnosti u kontekstu kaznenog prava. Rad također pruža kratku povijesnu pozadinu imovinskog kriminaliteta u Hrvatskoj i opisuje trendove i statistiku vezanu uz kaznena djela koja su obuhvaćena istraživanjem. U nastavku se razmatraju čimbenici koji utječu na pojavu imovinskog kriminaliteta u Hrvatskoj, uključujući ekonomske, socijalne i kulturološke faktore. Konačno, rad ističe svrhu istraživanja, značaj tema te razloge zašto je proučavanje imovinskog kriminaliteta važno za društvo.

1.1 Problem i predmet istraživanja

Predmet istraživanja ovog diplomskog rada je fenomenologija imovinskog kriminaliteta u Republici Hrvatskoj, s naglaskom na kaznena djela iz čl. 228.-236. Kaznenog zakona Republike Hrvatske. Problem istraživanja odnosi se na nedostatak cjelovitih analiza imovinskog kriminaliteta u Hrvatskoj, kao i nedovoljno razumijevanje faktora koji utječu na njegovu pojavu i karakteristike počinitelja. Stoga je cilj ovog rada pružiti cjeloviti uvid u problem imovinskog kriminaliteta, njegove učinke na pojedince i društvo te predložiti mjere prevencije i borbe protiv ovog oblika kriminaliteta.

1.2 Ciljevi istraživanja i svrha istraživanja

Svrha istraživanja je bolje razumijevanje prirode, uzroka i karakteristika imovinskih kaznenih djela u Republici Hrvatskoj. Kroz istraživanje se nastoji identificirati ključne faktore koji utječu na pojavu imovinskog kriminaliteta, kao što su ekonomski uvjeti, socijalna nejednakost, kultura i društveni utjecaji. Također se analiziraju karakteristike počinitelja imovinskih kaznenih djela, njihovi motivi i načini izvršenja, kao i potencijalne preventivne mjere, poput edukacije građana i osiguravanje bolje zaštite imovine, kako bi se smanjio broj imovinskih kaznenih djela.

Ciljevi istraživanja obuhvaćaju:

1. Istražiti učestalost i dinamiku imovinskog kriminaliteta u Republici Hrvatskoj, te utvrditi koje su vrste kaznenih djela najčešće počinjene.

2. Utvrditi faktore koji utječu na pojavu imovinskog kriminaliteta u Hrvatskoj, kao što su ekonomske, socijalne i kulturološke okolnosti te načine na koje oni utječu na počinitelje i žrtve kaznenih djela.
3. Analizirati karakteristike počinitelja imovinskog kriminaliteta u Republici Hrvatskoj, kao što su dob, spol, obrazovanje, radno mjesto, prethodni kazneni dosje te učestalost ponavljanja kaznenih djela.
4. Ispitati motivaciju počinitelja imovinskog kriminaliteta u Hrvatskoj, uključujući ekonomski interes, psihološke i sociološke faktore te okolnosti u kojima su kaznena djela počinjena.
5. Predložiti mjere prevencije i borbe protiv imovinskog kriminaliteta u Hrvatskoj, kao što su edukacija građana, poboljšanje zaštite imovine, razvoj ekonomskih i socijalnih uvjeta te jačanje pravosudnih institucija.

1.3 Metodologija istraživanja

U ovom diplomskom radu korištena je deskriptivna metodologija istraživanja. Podaci su prikupljeni analizom relevantne literature, statističkih izvještaja te drugih izvora dostupnih na internetu. Analiza statističkih podataka o imovinskom kriminalitetu u Republici Hrvatskoj provedena je korištenjem službenih izvora kao što su Nacionalni program za suzbijanje kriminaliteta, Izvješća o kaznenim djelima te statistički izvještaji Državnog zavoda za statistiku. Statistička metoda korištena je za kvantitativnu analizu pojavljivanja imovinskog kriminaliteta. Analitička metoda korištena je za razumijevanje faktora koji utječu na pojavu imovinskog kriminaliteta u Hrvatskoj, karakteristike počinitelja i njihovu motivaciju. Nadalje, korištena je i komparativna metoda za usporedbu statističkih podataka o imovinskom kriminalitetu u Hrvatskoj s drugim zemljama te sintetska metoda za iznošenje zaključaka i preporuka za borbu protiv ovog oblika kriminaliteta.

2. IMOVINSKI KRIMINALITET U REPUBLICI HRVATSKOJ

Imovinski kriminalitet u Republici Hrvatskoj ima dugu povijest koja seže još u vrijeme Jugoslavije. Tijekom 1980-ih godina, tijekom razdoblja ekonomske krize, počeo se primjećivati porast krađa i drugih oblika imovinskih kaznenih djela. Ova pojava je bila povezana s teškom ekonomskom situacijom, lošim radnim uvjetima i niskim primanjima (Dolenec, 2014:81). Nakon raspada Jugoslavije, tijekom Domovinskog rata, imovinski kriminalitet se povećao zbog poremećaja društvenog sustava i nedostatka reda i sigurnosti. U to vrijeme, počinjena su mnoga razbojništva i pljačke, a imovina je često bila uništena ili oštećena. Nakon završetka rata i uspostave samostalne Republike Hrvatske, imovinski kriminalitet je nastavio rasti, a uključivao je različite oblike, uključujući krađu, pronevjeru, utaju, oštećenje imovine i prijevaru.

Kaznena djela protiv imovine oduvijek su imala znatan udio u ukupnom kriminalitetu, a statistička izvješća iz godine u godinu pokazuju da u kriminalitetu u Republici Hrvatskoj i do 70% čine upravo kaznena djela protiv imovine (Modly i Mršić, 2020:21). Sve do danas, imovinski kriminalitet ostaje jedan od najčešćih oblika kriminala u Republici Hrvatskoj (Tomašević i Pećnjak, 2019:120). Kao takav, definira se kao „skupina kaznenih djela koja uključuju kršenje prava na vlasništvo ili druga imovinska prava drugih ljudi“ (Grčić, 2009). Župančić (2012) imovinski kriminalitet definira nešto detaljnije pa navodi da se „imovinski kriminalitet odnosi na kaznena djela koja se odnose na krađu, pronevjeru, utaju poreza, prijevaru, oštećenje tuđe stvari, razbojništvo i druge slične oblike kriminalnih aktivnosti u kojima se imovina drugih ljudi koristi ili oštećuje bez njihove suglasnosti ili protiv njihove volje.“

Vlada Republike Hrvatske donijela je niz mjera za suzbijanje imovinskog kriminaliteta, uključujući povećanje kazni, osnivanje specijaliziranih odjela unutar policijskih postaja, jačanje suradnje između policije i drugih službi te osiguravanje bolje opreme i tehnologije. Međutim, unatoč ovim naporima, imovinski kriminalitet ostaje problem u Hrvatskoj, a za njegovo rješavanje potrebno je daljnje djelovanje i suradnja državnih i javnih institucija (Raguž, 2013).

2.1 Kazneno pravno određenje imovine i imovinskih delikata

Imovinski delikti su skupina kaznenih djela koja se odnose na kršenje tuđeg prava vlasništva ili drugog imovinskog prava. Ova vrsta kaznenih djela ima za cilj stjecanje nezakonite materijalne koristi za počinitelja. Konkretno, ova se kaznena djela odnose na krađu ili uništavanje tuđe imovine, uključujući motorna vozila, kućanske predmete, novac i druge vrijedne predmete. Svrha ovog kaznenog djela je ostvariti financijsku dobit ili druge koristi za počinitelja, često na štetu žrtve (Mazerolle, Rombouts i McBroom, 2019:1). Zajednički zaštitni objekt kaznenih djela protiv imovine primarno je upravo imovina kao materijalni supstrat kategorije vlasništva (Dukić, 2016). Vlasništvo je pak Ustavom zajamčeno pravo (čl. 48. st. 1. Ustav Republike Hrvatske). Prema tome, riječ je o

višeznačnom pravno-ekonomskom pojmu. U pravnom smislu, imovina se definira kao skup subjektivnih prava predstavljenih jednim nositeljem, pravnom ili fizičkom osobom, a u ekonomskom smislu označava skup dobara koja pripadaju određenom subjektu te se kao takva dijeli na materijalnu, nematerijalnu i financijsku imovinu (Cvitanović i sur., 2018:295). S druge strane, praksa Europskog suda za ljudska prava pojam imovine tumači vrlo opsežno. Tako se smatra da je imovina sva pokretna, nepokretna imovina, ali i cijeli niz prava vezanih uz novac, kao što su prava koja proizlaze iz dionica, patenata, naknada koje odredi arbitraža, utvrđeno pravo na mirovinu ili druge vrste socijalne pomoći, prvo zakupodavca na zakupninu, pravo na obavljanje profesije, osnovano, odnosno tzv. legitimno očekivanje da će se primijeniti određeni uvjeti, zakonski zasnovano potraživanje i slično. Također, pod određenim uvjetima imovinom se mogu smatrati ekonomski, to jest poslovni interesi tvrtke (Matijević, 2014).

U kaznenopravnom smislu, imovina je imovina bilo koje vrste, neovisno o tome je li materijalna, nematerijalna, pokretna ili nepokretna, odnosno pravni dokumenti ili instrumenti kojima se dokazuje pravo na ili interes za takvu imovinu (čl. 84. st. 24. Kazneni zakon Republike Hrvatske). Sukladno tome, definirana je i imovinska korist koja se sastoji od svakog uvećanja ili sprječavanja umanjenja imovine do kojeg je došlo počinjenjem kaznenog djela, imovina u koju je promijenjena ili pretvorena neposredna imovinska korist od kaznenog djela kao i svaka druga korist koja je dobivena od neposredne imovinske koristi od kaznenog djela ili imovine u koju je promijenjena ili pretvorena neposredna imovinske korist od kaznenog djela bez obzira nalazi li se na području Republike Hrvatske ili izvan njega (čl. 87. st. 22. Kazneni zakon Republike Hrvatske).

Imovinski delikti su regulirani Kaznenim zakonom Republike Hrvatske pod nazivom Kaznena djela protiv imovine iz glave XXIII., a u člancima od 228. do 245.:

1. Krađa, čl. 228.,
2. Teška krađa, čl. 229.,
3. Razbojništvo, čl. 230.,
4. Razbojnička krađa, čl. 231.,
5. Utaja, čl. 232.,
6. Pronevjera, čl. 233.,
7. Neovlaštena uporaba tuđe pokretne stvari, čl. 234.,
8. Oštećenje tuđe stvari, čl. 235.,
9. Prijevvara, čl. 236.,
10. NedoVOLJena igra na sreću, čl. 237.,
11. ZloupORaba osiguranja, čl. 238.,
12. ZloupORaba čekA i platne kartice, čl. 239.,
13. ZloupORaba povjerenja, čl. 240.,
14. Povreda tuđih prava, čl. 241.,
15. Lihvarski ugovor, čl. 242.,
16. Iznuda, čl. 243.,

17. Prikrivanje, čl. 244.,

18. Nedozvoljeno posjedovanje bezgotovinskog instrumenta plaćanja, čl. 244.a.

U članku 245. Kaznenog zakona opisan je kazneni progon za kaznena djela protiv imovine, a isti je moguće provoditi privatno, po prijedlogu ili po službenoj dužnosti, ovisno o visini štete, oštećenoj osobi te samoj naravi kaznenog djela, a što će se interpretirati kod opisa kaznenih djela. Također, važno je istaknuti kako će daljnji prikaz kaznenih djela protiv imovine biti ograničen na imovinska kaznena djela koja se najčešće pojavljuju u hrvatskoj kaznenopravnoj praksi, a to su krađa, teška krađa, razbojništvo, razbojnička krađa, utaja, pronevjera, neovlaštena uporaba tuđe pokretne stvari, oštećenje tuđe stvari i prijevara.

2.2 Klasifikacija imovinskih delikata

Imovinski delikti se mogu klasificirati prema vrsti djela koja se čine i obliku imovinske koristi koja se stječe. Tako se kaznena djela protiv imovine dijele na kaznena djela protiv vlasništva i kaznena djela protiv imovinskih prava (Cvitanović i sur., 2018:297).

2.2.1 Kaznena djela protiv vlasništva

Kaznena djela protiv vlasništva su kaznena djela koja se odnose na kršenje prava vlasnika nad određenom imovinom. Ta prava obuhvaćaju pravo na posjed, pravo na uporabu i pravo na raspolaganje imovinom (Galić i Vodanović, 2015). Ova kaznena djela uključuju: krađu (čl. 228.), tešku krađu (čl. 229.), razbojništvo (čl. 230.), razbojnička krađa (čl. 231.), neovlaštena uporaba tuđe pokretne stvari (čl. 234.). Cilj ovih kaznenih djela je zaštita vlasničkih prava i imovine, kao i sprječavanje njihovog kršenja.

Krađa je središnje kazneno djelo glave kaznenih djela protiv imovine. Jedno je od najstarijih, prostorno i vremenski univerzalnih kaznenih djela. Iako je tijekom povijesti imala svoj evaluacijski put, u današnjici je krađa koncipirana kao standardni delikt prisvajanja (Cvitanović i sur., 2018). Zakonski opis ovog kaznenog djela glasi „*Tko tuđu pokretnu stvar oduzme drugome s ciljem da je protupravno prisvoji*“ (čl. 228. Kazneni zakon Republike Hrvatske). Kao takvim, krađa ne definira umanjenu gospodarsku supstancu vlasništva, niti je li prouzročena imovinska šteta, već je odlučna jedino i isključivo činjenica oduzimanja faktične vlasti, odnosno ovlasti slobodnog raspolaganja sa stvari (Dukić, 2016). Objekt kaznenog djela Krađe je stvar, i to pokretna i tuđa. Počinitelj mora djelovati s namjerom i ciljem prisvajanja stvari. Pokušaj krađe je kažnjiv.

Teška krađa je kazneno djelo krađe iz članka 228. Kaznenog zakona Republike Hrvatske počinjeno pod posebnim kvalifikatornim okolnostima zbog načina počinjenja, svrhe kojoj služi, njezina posebnog svojstva :

1. obijanjem, provaljivanjem ili svladavanjem većih prepreka da dođe do stvari iz zatvorenih zgrada, soba, blagajna, ormara ili drugih zatvorenih prostorija ili prostora,
2. na osobito opasan ili osobito drzak način,
3. iskorištavanjem stanja prouzročenog požarom, poplavom, potresom ili drugom nesrećom,
4. iskorištavanjem bespomoćnosti ili drugog osobito teškog stanja druge osobe,
5. ako je ukradeno oružje, streljivo, rakete, minskoeksplozivna sredstva, borbeno ili dio borbenog sredstva koje služi potrebama obrane,
6. ako ukradena stvar služi u vjerske svrhe ili je ukradena iz crkve ili druge zgrade ili prostorije koja služi za vjerske obrede,
7. ako je ukradeno kulturno dobro ili stvar od znanstvenog, umjetničkog, povijesnog ili tehničkog značenja ili se nalazi u javnoj zbirci, zaštićenoj privatnoj zbirci ili je izložena za javnost,
8. ako je počinitelj pri sebi imao kakvo oružje ili opasno oruđe radi napada ili obrane,
9. ako službena osoba u obavljanju službe ili odgovorna osoba u obavljanju javne ovlasti.

Razbojništvo označava pojavu ili rasprostranjenost oružane pljačke ili nasilnog zločina. Integrira uporabu sile ili prijetnju kako bi se zastrašila osoba s motivom koristoljublja. Riječ je o zločinu protiv osoba i njihove imovine, a smatra se standardnim deliktom protiv imovine. Prema tome, radi se o kaznenom djelu koje čini onaj koji uporabom sile ili prijetnje za neku osobu, odnosno njezin život ili tijelo oduzme tuđu pokretnu stvar s ciljem protupravnom prisvajanja. To znači da se zbog čina sile ili prijetnje razbojništvo klasificira kao delikt nasilja i krađe, navode Horvatić, Derenčinović i Cvitanović (2016:315-316). Sastoji se od dva temeljna elementa koja su i zasebna kaznena djela, to jest Prisile (čl. 138.) i Krađe (čl. 228.). Uporaba sile ili prijetnje najčešće prethodi krađi i tu se ističu karakteristike kaznenog djela Razbojništva, što je različito od naknadne primjene sile ili prijetnje s ciljem zadržavanja ukradene stvari, kada je zapravo riječ o kaznenom djelu Razbojničke krađe. Međutim, nužno je napomenuti da oduzimanje mora uslijediti nakon primjene sile ili prijetnje, dok će se u protivnom raditi o iznudi. Sudioništvo je također jedna od karakteristika razbojništva. Kvalificirani oblici jesu u situacijama kada je počinitelj koristio kakvo oružje ili opasno oruđe, ako je stečena znatna imovinska korist ili ako je prouzročena smrt osobe (Cvitanović i sur., 2018:319).

Temeljni oblik razbojničke krađe čini onaj koji je zatečen pri počinjenju kaznenog djela krađe, pa s ciljem zadržavanja ukradene stvari, uporabi silu protiv neke osobe ili prijetnju da će izravno napasti na njezin život ili tijelo. I ono je kao i razbojništvo, složen oblik kaznenog djela, no u ovom slučaju, kako je spomenuti, krađa prethodi primjeni sile ili prijetnje. Kvalificirani oblik će postojati ako je počinitelj uporabio kakvo oružje ili opasno oruđe (Cvitanović i sur., 2018:321).

Neovlaštena uporaba tuđe pokretne stvari predstavlja kazneno djelo kada netko drugome protupravno oduzme tuđu pokretnu stvar radi privremene uporabe. Kvalificirani oblik

podrazumijeva neovlašteno oduzimanje motornog vozila radi privremene uporabe. Kazneni progon se pokreće po prijedlogu, no ako je kazneno djelo počinjeno na štetu bračnog ili izvanbračnog druga, užega člana obitelji ili osobe u zajedničkom kućanstvu, progon se provodi po privatnoj tužbi (čl. 234. Kazneni zakon Republike Hrvatske).

2.2.2 Kaznena djela protiv imovinskih prava

Kaznena djela protiv imovinskih prava, s druge strane, obuhvaćaju kaznena djela koja se odnose na kršenje prava koja su povezana s imovinom, poput prava na posjed, korištenje, stjecanje i druga slična prava (Milanović i Vuković, 2011). Ta kaznena djela uključuju: prijevaru (čl. 236.), zlouporabu osiguranja (čl. 238.), zlouporabu čeka i platne kartice (čl. 239.), zlouporabu povjerenja (čl. 240.), povredu tuđih prava (čl. 241.), lihvarski ugovor (čl. 242.), iznudu (čl. 243.), prikriivanje (čl. 244.).

Cilj ovih kaznenih djela je zaštita imovinskih prava pojedinaca, kao i zaštita tržišne konkurencije i sprječavanje prijevara i manipulacija na financijskim tržištima.

Temeljni oblik kaznenog djela utaje čini onaj koji protupravno prisvoji tuđu pokretnu stvar ili imovinsko pravo koji su mu povjereni. Drugi standardni oblik utaje čini tko prisvoji tuđu pokretnu stvar ili imovinsko pravo koje je našao ili do kojih je slučajno došao. Kazneni progon se pokreće po privatnoj tužbi, osim ako je na štetu državne imovine (čl. 232. Kaznenog zakona Republike Hrvatske).

Pronevjeru čini onaj koji protupravno prisvoji tuđu pokretnu stvar ili imovinsko pravo koji su mu povjereni na radu. Prema tome, riječ je o kvalificiranom obliku kaznenog djela utaje. Kazneni progon se pokreće po privatnoj tužbi, osim ako je na štetu državne imovine. Za kazneno djelo pronevjere česti je i oblik produljenog kaznenog djela koji implicira postupanje počinitelja u određenom vremenskom razdoblju, prema istom oštećeniku, na isti ili istovrstan način (čl. 233. Kaznenog zakona Republike Hrvatske).

Oštećenje tuđe stvari čini onaj koji ošteti, uništi, izobličiti ili učini neuporabljivom tuđu stvar. Predviđeni kvalificirani oblik djela je ako počinitelj kazneno djelo počini iz niskih pobuda ili njime prouzroči znatnu štetu. Počinitelj kao i u drugim kaznenim djelima protiv imovine, mora postupati s namjerom jer je u suprotnom, u ovom slučaju, riječ o građanskopravnoj odgovornosti za štetu. Kazneni se progon pokreće po prijedlogu (čl. 235. Kaznenog zakona Republike Hrvatske). Temeljno kazneno djelo prijevare čini onaj koji s ciljem da sebi ili drugome pribavi protupravnu imovinsku korist.

2.3 Teorijski pristup fenomenologiji imovinskog kriminaliteta

Fenomenološki pristup proučavanju imovinskog kriminaliteta temelji se na razumijevanju iskustva i percepcije počinitelja kaznenog djela. Ovaj pristup naglašava subjektivni doživljaj počinitelja, te traži objašnjenja zašto ljudi počine imovinski kriminalitet. Također, fenomenologija se bavi procesom donošenja odluka počinitelja te traži

razumijevanje kako se izbori i odluke donose u određenim situacijama. Takav pristup također ukazuje na značaj konteksta u kojem se kazneno djelo događa. Na primjer, osoba koja krade hranu iz dućana zbog gladi neće biti klasificirana kao kriminalac na isti način kao netko tko krade nakit radi puke pohlepe. Naime, ovaj pristup se često koristi i u kriminološkim studijama i istraživanjima, a njegovi zaključci mogu doprinijeti razumijevanju fenomena imovinskog kriminaliteta te utjecati na kreiranje preventivnih mjera i politika za smanjenje imovinskog kriminaliteta (Clarke, 2005).

Fenomenologija imovinskog kriminaliteta se može raščlaniti na sljedeće elemente (Levi i Maguire, 2004):

- 1) Imovinska šteta - imovinska šteta je središnji element imovinskog kriminaliteta. Ona se odnosi na gubitak imovine žrtve, koja može biti materijalna, novčana ili emocionalna. Imovinska šteta može biti različitih veličina, od manjih krađa do velikih prijevara ili pljački.
- 2) Kriminalni motivi - kriminalni motivi su razlozi zbog kojih počinitelji izvršavaju imovinski kriminalitet. Ovi motivi mogu biti različiti, od financijske koristi do osvete, uzbuđenja ili psiholoških problema.
- 3) Mjesto izvršenja - mjesto izvršenja imovinskog kriminaliteta također je važan element fenomenologije. Ovo mjesto može biti bilo gdje, od stambenih prostora do javnih mjesta ili poslovnih prostora.
- 4) Način izvršenja - način izvršenja se odnosi na tehniku ili strategiju koju počinitelj koristi kako bi izvršio imovinski kriminalitet. Ovo može uključivati razne taktike, kao što su obijanje vrata, hakiranje računala, lažno predstavljanje i slično.
- 5) Profil počinitelja - profil počinitelja uključuje razne karakteristike počinitelja imovinskog kriminaliteta, kao što su spol, dob, obrazovanje, prethodni kriminalni dosje, zaposlenje i slično. Ove karakteristike mogu pružiti važne informacije o počinitelju i pomoći u identificiranju i hvatanju počinitelja.

Svaki od ovih elemenata može se dodatno razraditi u okviru fenomenologije imovinskog kriminaliteta kako bi se proučile specifične značajke i varijacije.

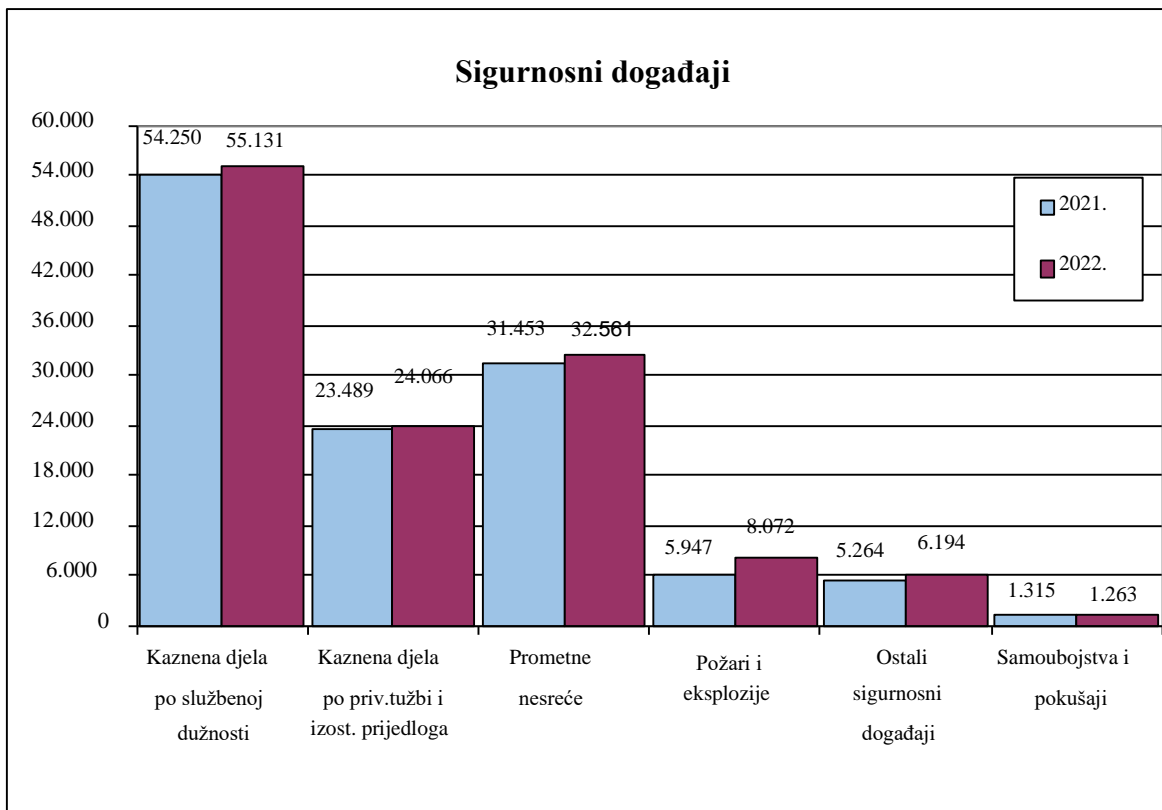
3. FENOMENOLOGIJA IMOVINSKOG KRIMINALITETA

Fenomenologija se može definirati kao proučavanje fenomena, odnosno kao opisivanje onoga što se manifestira u svijetu oko nas. U kontekstu ovog diplomskog rada, fenomenologija imovinskog kriminaliteta odnosi se na opisivanje, analizu i razumijevanje kaznenih djela koja su usmjerena na imovinu, poput krađe, teške krađe, razbojništva, pronevjere, utaje, neovlaštene uporabe tuđe pokretne stvari te oštećenja tuđe stvari. Općenito, fenomenologija imovinskog kriminaliteta u Republici Hrvatskoj može se promatrati kroz više perspektiva, uključujući kriminološku analizu, sociološku analizu, psihološku analizu i druge. U kriminologiji, krađa i razbojništvo su kriminalna djela koja se javljaju u mnogim društvima, a povezana su s povećanim rizikom od nasilja, materijalnih gubitaka i psiholoških posljedica za žrtve. Iako je već spomenuto, ukratko će se opisati promatrana i najučestalija kaznena djela na području Republike Hrvatske. Tako se krađa odnosi na neovlašteno prisvajanje tuđe pokretne stvari radi stjecanja imovinske koristi, dok se teška krađa odnosi na krađu koja je počinjena uz upotrebu sile ili prijetnje. Razbojništvo je kazneno djelo koje uključuje upotrebu sile ili prijetnje radi otuđenja tuđe stvari, dok je razbojnička krađa vrsta teške krađe koja se događa uz upotrebu sile ili prijetnje. Pronevjera se odnosi na neovlašteno prisvajanje ili korištenje tuđe stvari ili novca koji je povjeren u skrb, dok je utaja kazneno djelo koje se odnosi na neovlašteno uzimanje, skrivanje ili pribavljanje tuđe pokretne stvari radi izbjegavanja obveza plaćanja poreza ili drugih davanja. Neovlaštena uporaba tuđe pokretne stvari odnosi se na korištenje tuđe stvari bez vlasnikova dopuštenja, dok se oštećenje tuđe stvari odnosi na namjerno uništavanje ili oštećivanje tuđe stvari. U ovom poglavlju će se istražiti učestalost pojavljivanja ovih djela u Republici Hrvatskoj. Cilj ovog poglavlja je dobiti uvid u fenomenologiju imovinskog kriminaliteta u Hrvatskoj i identificirati ključne karakteristike, trendove i obilježja vezana uz ova kaznena djela.

3.1 Pregled statističkih podataka ukupnog kriminaliteta na području RH

U 2022. godini na području Republike Hrvatske evidentirano je 55.131 kazneno djelo za koje se postupak pokreće po službenoj dužnosti, što je 1,6 posto više u odnosu na 2021. godinu, prometnih nesreća bilo je više za 3,5%, a požara i eksplozija, gdje je policija obavila očevid bilo je više za 35,7%.

Promatrajući ukupni kriminalitet na području Republike Hrvatske evidentirano je 79.197 kaznenih djela od kojih se za njih 55.131 kazneni postupak pokrenuo po službenoj dužnosti, za 7.305 kaznenih djela kazneni se postupak nije pokrenuo zbog izostanka prijedloga, a za 16.761 kazneno djelo kazneni se postupak pokrenuo privatnom tužbom oštećenoga.

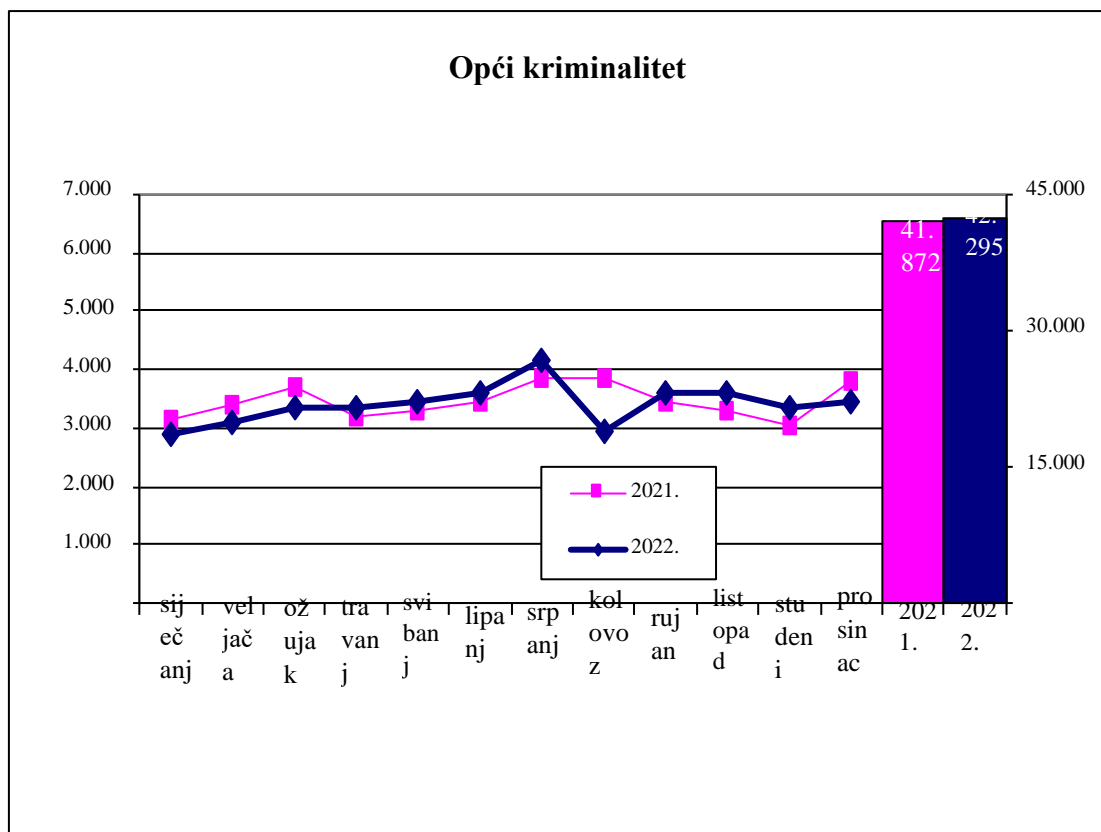

Grafikon 1. Sigurnosni pokazatelji u 2022. godini

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova, Služba za strateško planiranje, statistiku i unaprjeđenje rada, (2023). Statistički pregled temeljnih pokazatelja i rezultata rada u 2022. godini.

Ukupni kriminalitet u 2022. godini u porastu je za 1,9%. Kaznena djela za koja se progona po službenoj dužnosti u porastu su za 1,6 %, kaznenih djela za koja se kazneni postupak pokreće privatnom tužbom više je za 11,8%, dok je kaznenih djela za koja je izostao prijedlog za pokretanje kaznenog postupka manje za 14,1%.

Udio općeg kriminaliteta u ukupnom kriminalitetu bez prometa iznosi 78,7%. Od 42.295 kaznenih djela iz područja općeg kriminaliteta, u 805 kaznenih djela počinitelj je zatečen na djelu, u 14.076 kaznenih djela počinitelj je bio poznat istodobno kad i kazneno djelo, a počinitelji 27.414 kaznenih djela bili su nepoznati u vrijeme saznanja za kazneno djelo. Kriminalističkim istraživanjima kaznenih djela s nepoznatim počiniteljem razriješeno je njih 11.596 ili 42,3 posto. Tijekom 2022. godine otkriveni su počinitelji 1.115 kaznenih djela evidentiranih u ranijim godinama. Ako se naknadno razriješenim kaznenim djelima iz izvještajnog razdoblja pribroje i kaznena djela koja su evidentirana ranijih godina, a njihov počinitelj je otkriven u izvještajnom razdoblju, tada su u izvještajnom razdoblju naknadno otkriveni počinitelji 12.711 kaznenih djela.

Grafikon 2. Udio općeg kriminaliteta u 2022. godini

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova, Služba za strateško planiranje, statistiku i unaprjeđenje rada, (2023). Statistički pregled temeljnih pokazatelja i rezultata rada u 2022. godini.

Koeficijent naknadne otkrivenosti tako iznosi 46,4%. Postavi li se u odnos 27.592 razriješena kaznena djela u izvještajnom razdoblju (zatečen, odmah poznat, naknadno otkriven iz izvještajnog razdoblja i naknadno otkrivena kaznena djela evidentirana u ranijim godinama) i evidentirana kaznena djela u izvještajnom razdoblju, koeficijent razriješenosti iznosi 65,2%. U 2022. godini evidentiranih kaznenih djela više je za 1,0%, a razriješenih kaznenih djela manje je za 0,8%.

Iz navedenih podataka može se zaključiti da je ukupni kriminalitet u 2022. godini porastao za 1,9%, što predstavlja zabrinjavajuću tendenciju. Iako su kaznena djela za koja se progoni po službenoj dužnosti porasla samo za 1,6%, povećanje kaznenih djela za koja se kazneni postupak pokreće privatnom tužbom za 11,8% sugerira da su građani postali aktivniji u prijavljivanju kaznenih djela. S druge strane, smanjenje kaznenih djela za koja je izostao prijedlog za pokretanje kaznenog postupka za 14,1% može ukazivati na poboljšanu učinkovitost sustava kaznenog pravosuđa.

Udio općeg kriminaliteta u ukupnom kriminalitetu iznosi 78,7%, što ukazuje na to da je opći kriminalitet i dalje dominantan oblik kriminala u Republici Hrvatskoj. Međutim, samo u 805 kaznenih djela počinitelj je zatečen na djelu, što ukazuje na potrebu za jačanjem preventivnih mjera i povećanjem učinkovitosti policijskog rada.

Tablica 1. Kratki prikaz kriminaliteta u Republici Hrvatskoj za 2022. godinu

KRIMINALITET - po službenoj dužnosti	PRIJAVLJENA KAZNENA DJELA			KOEFIJIENT RAZRIJEŠENOSTI			POSTOTAK RAZRIJEŠENOSTI		
	2021.	2022.	Trend u %	2021.	2022.	Trend u post.bo d.	2021.	2022.	Trend u post.bo d
OPĆI KRIMINALITET	41.872	42.295	+1,0	66,00	65,2	-1,2	63,3	62,6	-0,7
Ubojstva	30	27	-10,0	100,0	111,1	11,1	100,0	100,0	0,0
Pokušaji ubojstva	103	108	+4,9	101,0	93,5	-7,5	99,0	92,6	-6,4
Silovanja	194	216	+11,3	98,5	95,4	-3,1	98,5	95,4	-3,1
Pokušaji silovanja	19	14	-26,3	94,7	92,9	-1,9	89,5	85,7	-3,8
Razbojništva	468	580	+23,9	52,8	51,2	-1,6	42,3	40,9	-1,4
Teške krađe	8.224	7.705	-6,3	29,6	27,2	-2,4	22,7	21,7	-1,0
Otuđenja motornih vozila (dovršena)	624	718	+15,1	36,7	34,8	-1,9	32,2	30,6	-1,6
<i>Pronađena otuđena vozila</i>	409	535	+30,8						
Kaznena djela na štetu djece i obitelji	9.045	9.776	+8,1	99,7	99,4	-0,3	99,6	99,3	-0,3
Kaznena djela koja su počinila djeca i maloljetne osobe	1.720	1.955	+13,7						
TERORIZAM I EKSTREMNO NASILJE	33	26	-21,2	97,0	100,0	3,0	97,0	96,2	-0,8
RATNI ZLOČINI	100	112	+12,0	101,0	114,3	13,3	100,0	100,0	0,0
ORGANIZIRANI KRIMINALITET	2.425	2.102	-13,3	99,2	98,3	-0,9	98,5	97,8	-0,7
Protuzakonito ulaženje, kretanje i boravak u Republici Hrvatskoj ili drugoj državi čl. EU i ili potp. Schengenskog sporazuma	957	914	-4,5	100,2	99,7	-0,5	99,6	98,9	-0,7
GOSPODARSKI KRIMINALITET	4.627	4.956	+7,1	100,7	99,6	-1,1	99,5	99,5	0,0
Korupcijska kaznena djela	912	1.187	+30,2	99,9	100,0	0,1	99,9	100,0	0,1
KRIMINALITET ZLOUPORABE DROGA	2.334	2.402	+2,9	99,7	99,9	0,1	99,7	99,8	0,1
KRIMINALITET KIBERNETIČKE SIGURNOSTI	1.563	1.864	+19,3	63,7	62,3	-1,4	61,2	59,5	-1,7
UKUPNO K. D. (bez prometa)	52.954	53.757	+1,5	72,4	71,3	-1,1	69,7	69,0	-0,7
KAZNENA DJELA U CESTOVNOM PROMETU	1.296	1.374	+6,0	99,3	98,1	-1,2	99,1	97,7	-1,3
SVEUKUPNO KAZNENIH DJELA	54.250	55.131	+1,6	73,1	71,9	-1,1	70,4	69,7	-0,7
Počinitelji kaznenih djela u prometu	1.233	1.299	+5,4						
UKUPNO POČINITELJA (pravne i fizičke osobe)	20.656	20.904	+1,2						
Maloljetni počinitelji	997	1.127	+13,0						

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova, Služba za strateško planiranje, statistiku i unaprjeđenje rada, (2023). Statistički pregled temeljnih pokazatelja i rezultata rada u 2022. godini.

Ohrabrujući podatak je da je kriminalističkim istraživanjima razriješeno 42,3% kaznenih djela s nepoznatim počiniteljem. Međutim, broj kaznenih djela za koje počinitelj ostaje nepoznat (27.414) i dalje je visok, što ukazuje na potrebu za unaprjeđenjem policijske metodologije i tehnologije kako bi se počinitelji u većem broju pronašli i priveli pravdi. Paralelno, koeficijent naknadne otkrivenosti iznosi 46,4%, što ukazuje na to da policijski rad ima važnu ulogu u razrješenju kaznenih djela.

Ukupni koeficijent razriješenosti od 65,2% još uvijek nije na razini koja bi bila optimalna, što ukazuje na potrebu za dodatnim ulaganjem u opremu, tehnologiju i obuku policijskih službenika.

Ukupni porast evidentiranih kaznenih djela za 1,0% i smanjenje razriješenih kaznenih djela za 0,8% također su zabrinjavajući trendovi. Ipak, s obzirom na složenost problema kriminaliteta, ovi podaci ne bi trebali biti tumačeni kao neuspjeh u radu policije ili sustava kaznenog pravosuđa, već kao poticaj za daljnje poboljšanje učinkovitosti i djelotvornosti njihovog rada.

Tablica 1. prikazuje kratki prikaz ukupnog kriminaliteta u Republici Hrvatskoj za 2022. godinu, odnosno prikazuje statistiku prijavljenih kaznenih djela i njihovu stopu rješavanja u Hrvatskoj u 2021. i 2022. godini. Djela su grupirana u različite kategorije, uključujući opće kazneno djelo, kaznena djela protiv djece i obitelji, terorizam i ekstremno nasilje, ratni zločini, organizirani kriminalitet, korupciju, zlouporabu droga, kaznena djela na internetu i prometna kaznena djela. U općem kaznenom djelu, u 2022. godini prijavljeno je 42.295 kaznenih djela, što je više nego u 2021. godini kada ih je prijavljeno 41.872, s stopom rješavanja od 65,2% u 2022. godini, što je manje nego 66% u 2021. godini. Najveći broj prijavljenih kaznenih djela u ovoj kategoriji su krađe, a najmanje su ubojstva. Kaznena djela protiv djece i obitelji povećana su sa 9.045 u 2021. godini na 9.776 u 2022. godini, s stopom rješavanja od 99,4% u 2022. godini, neznatno manjom u odnosu na 99,7% u 2021. godini.

Kaznena djela terorizma i ekstremnog nasilja smanjila su se sa 33 u 2021. godini na 26 u 2022. godini, s stopom rješavanja od 100% u 2022. godini, što je više nego 97% u 2021. godini. Ratni zločini povećani su sa 100 u 2021. godini na 112 u 2022. godini, s stopom rješavanja od 114,3% u 2022. godini, a kaznena djela organiziranog kriminaliteta smanjila su se sa 2.425 u 2021. godini na 2.102 u 2022. godini. Također, Kaznena djela korupcije povećana su sa 912 u 2021. godini na 1.187 u 2022. godini, s stopom rješavanja od 100% u 2022. godini, što je više nego 99,9% u 2021. godini. Kaznena djela zlouporabe droga blago su porasla sa 2.334 u 2021. godini na 2.402 u 2022. godini, s stopom rješavanja od 99,9% u 2022. godini, što je više u odnosu na stopu rješavanja od 99,7% u 2021. godini.

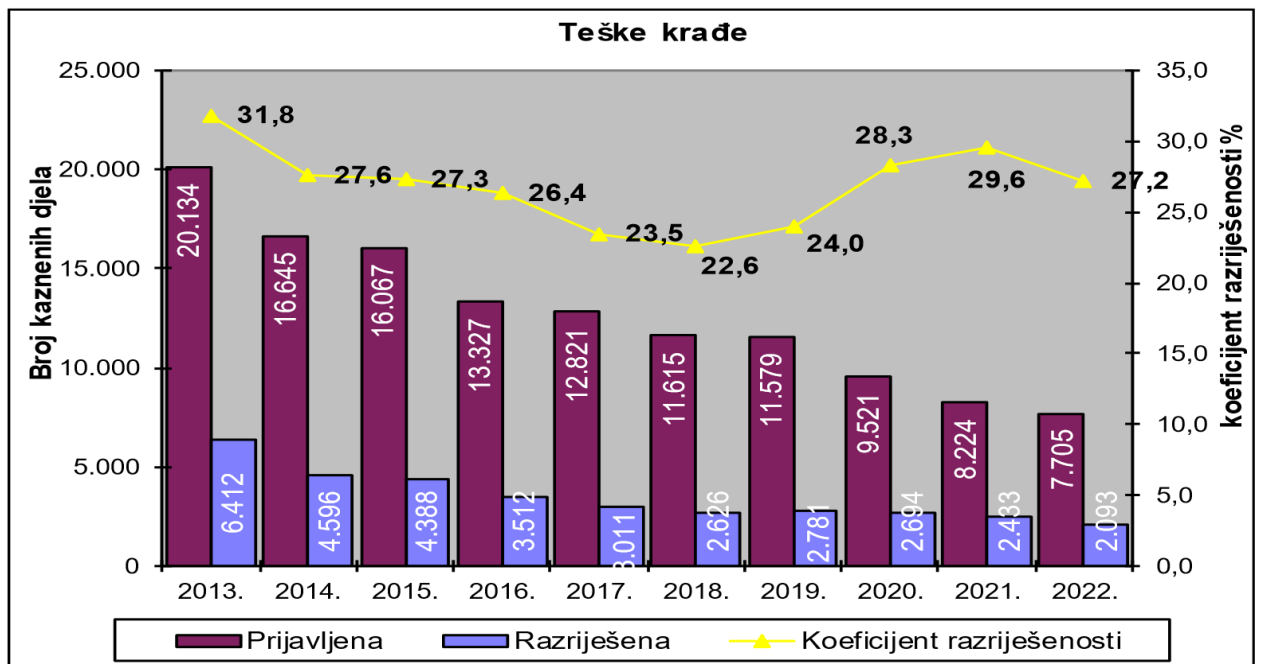
U ukupnom broju kaznenih djela u 2022. godini uključeni su i prekršaji vezani uz promet, koji su se povećali sa 1.296 u 2021. na 1.374 u 2022. godini, uz stopu rješavanja od 98,1% u 2022., što je smanjenje u odnosu na 99,3% u 2021. godini. Sveukupno gledano, stopa rješavanja kaznenih djela u Republici Hrvatskoj je smanjena u 2022. godini u odnosu na prethodnu, što bi moglo ukazivati na izazove u radu pravosudnih tijela. Međutim, neke

kategorije kaznenih djela su zabilježile povećanje stope rješavanja, dok su druge kategorije pokazale smanjenje.

3.2 Statistički pregled i analiza kaznenih djela protiv imovine

Imovinskih kaznenih djela evidentirano je 23.913 od kojih je prema Katalogu kaznenih djela 23.331 ili 97,6 posto iz dijela općeg kriminaliteta, a ostalih 2,4 posto u gospodarskom i organiziranom kriminalitetu.

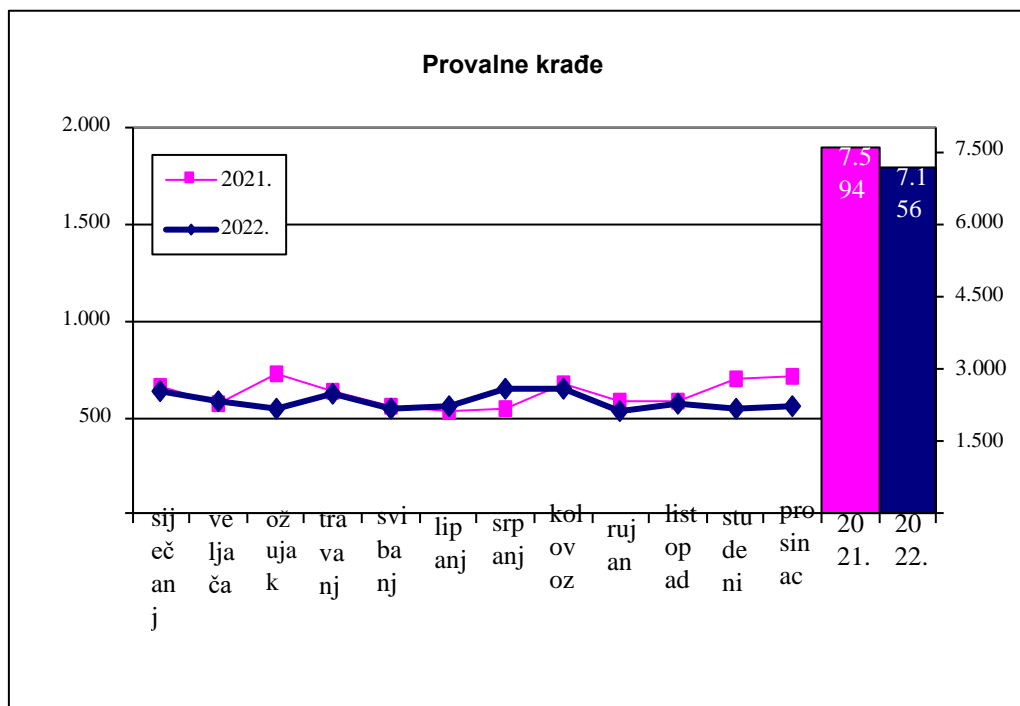
Imovinska kaznena djela čine 55,2 posto općeg kriminaliteta. U 21.664 kaznena djela ili u 92,9% ovih kaznenih djela počinitelj je bio nepoznat u vrijeme saznanja za djelo. Koeficijent razriješenosti¹ iznosi 39,0%, a postotak razriješenosti 34,5%. Koeficijent naknadne otkrivenosti³ iznosi 34,3%. Imovinska kaznena djela iz područja općeg kriminaliteta u porastu su za 3,1%. Evidentirano je 7.705 kaznenih djela teških krađa, što je 6,3% manje nego u 2021. godini. Koeficijent razriješenosti teških krađa je 27,2% pribrojimo li 419 razriješenih kaznenih djela evidentiranih u ranijim godinama.

Grafikon 3. Prikaz broja kaznenog djela Teških krađa u 2022. godini

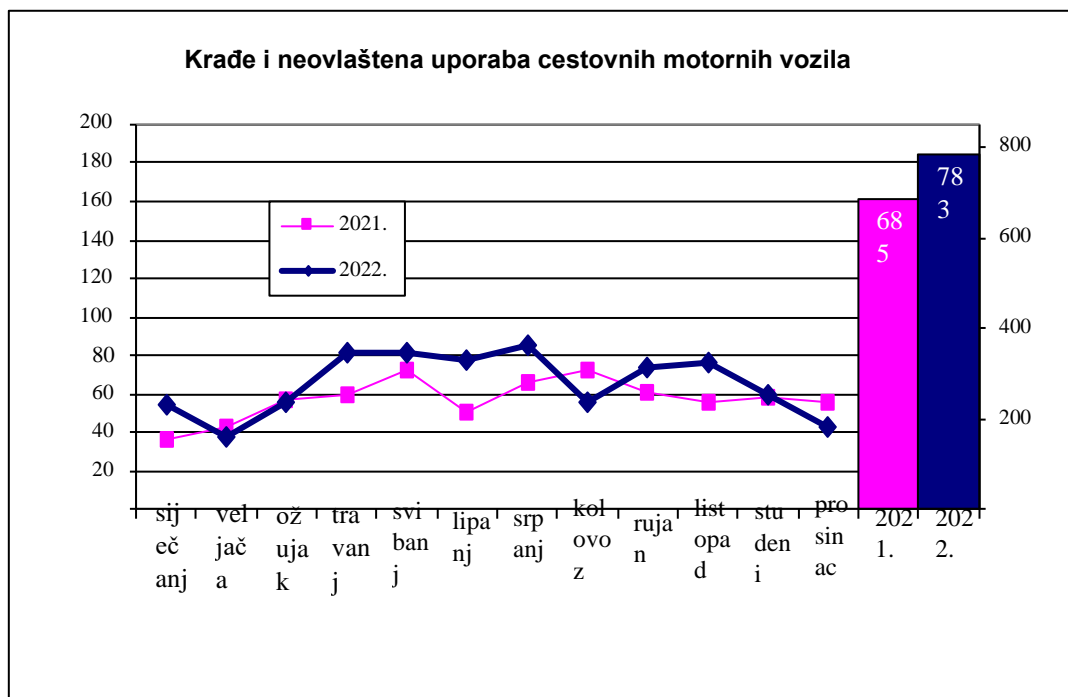
Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova, Služba za strateško planiranje, statistiku i unaprjeđenje rada, (2023). Statistički pregled temeljnih pokazatelja i rezultata rada u 2022. godini.

Evidentirano je 7.156 provalnih krađa, što je 5,8% manje u odnosu na 2021. godinu. Za 34,0% bilo je manje provala u kioske, što je i najveći pad dok najveći porast imaju provale u ugostiteljske objekte za 9,9%.

Grafikon 4. Prikaz kaznenih djela Teških krađa obijanjem ili provaljivanjem u 2022. godini

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova, Služba za strateško planiranje, statistiku i unaprjeđenje rada, (2023). Statistički pregled temeljnih pokazatelja i rezultata rada u 2022. godini.

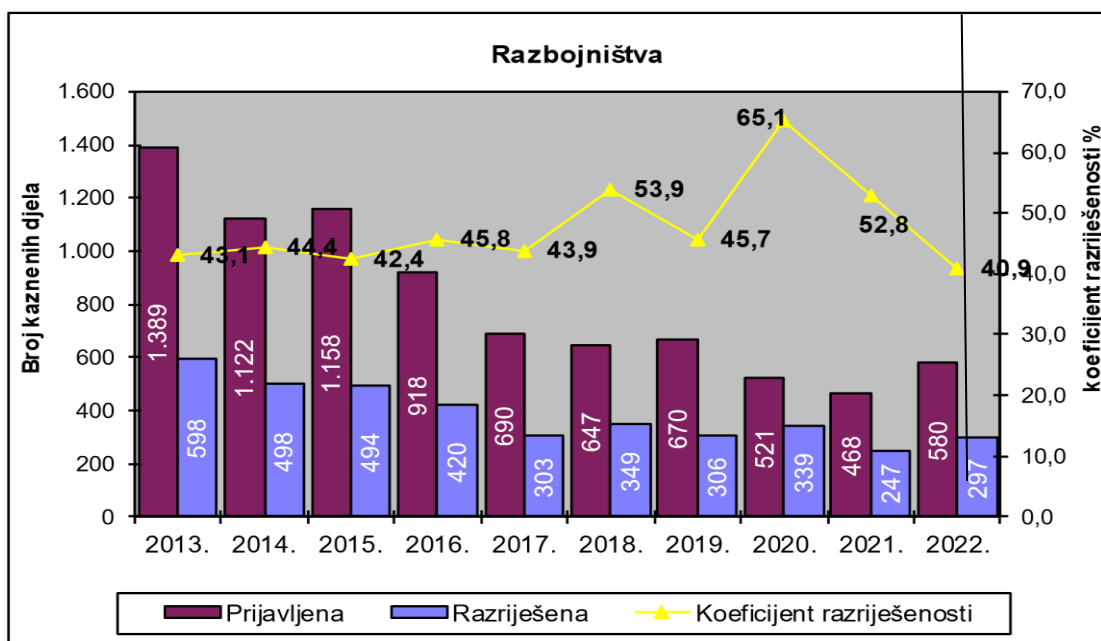
Grafikon 5. Krađe i neovlaštena uporaba cestovnih motornih vozila u 2022. godini

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova, Služba za strateško planiranje, statistiku i unaprjeđenje rada, (2023). Statistički pregled temeljnih pokazatelja i rezultata rada u 2022. godini.

Najviši koeficijent razriješenosti u 2022. godini imaju provale u ugostiteljske objekte (39,4%). Evidentirane su 783 krađe, teške krađe i neovlaštene uporabe cestovnih motornih vozila, što je za 98 ovih kaznenih djela ili 14,3% više nego u 2021. godini.

Od ukupnog broja spomenutih kaznenih djela 718 kaznenih djela ili 91,7% je dovršeno. U dovršenim kaznenim djelima počinjene su 562 krađe i teške krađe motornih vozila, što je 14,5% više nego u 2021. godini. Koeficijent njihove razriješenosti je 27,0%. U 2022. godini pronađeno je 535 otuđenih vozila i vraćeno vlasniku (74,5%).

Evidentirano je 580 razbojništva, od kojih je 297 razriješeno ili 51,2%. Uzme li se u obzir i 60 razriješenih razbojništva evidentiranih ranijih godina, koeficijent razriješenosti iznosi 51,2%.

Grafikon 6. Razbojništva u 2022. godini

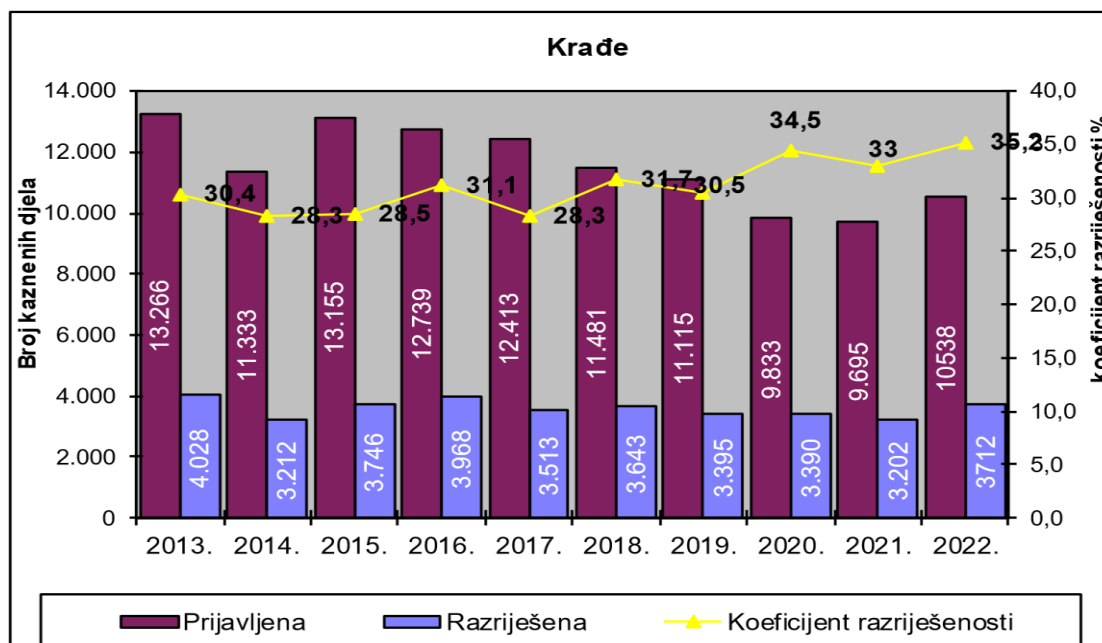
Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova, Služba za strateško planiranje, statistiku i unaprjeđenje rada, (2023). Statistički pregled temeljnih pokazatelja i rezultata rada u 2022. godini.

Evidentirano je 10.538 krađa za koje se kazneni postupak pokreće po službenoj dužnosti, što je za 8,7% više nego u 2021. godini. U 2022. godini najveći je porast krađa iz ugostiteljskih objekata 42,9% više.

Kaznenih djela na štetu djece i obitelji, koja se izdvajaju, a pripadaju liniji rada općeg kriminaliteta, evidentirano je 9.776, što je porast za 8,1 posto.

Evidentirano je 1.686 kaznenih djela koja su počinila djeca od 14 do 18 godina, što je 13,0 posto više i 269 kaznenih djela koja su počinila djeca do 14 godina, što je 18,0 posto više nego u 2021. godini.

Analizirajući navedene podatke, može se primijetiti da imovinska kaznena djela predstavljaju veliki dio općeg kriminaliteta, s ukupno 23.331 evidentiranih kaznenih djela ili 97,6 posto. Najčešća kaznena djela u tom dijelu su krađe, provalne krađe te neovlaštena uporaba motornih vozila. Koeficijent razriješenosti iznosi 39,0%, a postotak razriješenosti 34,5%. Od posebne je važnosti naglasiti da su kaznena djela na štetu djece i obitelji također značajno porasla, što ukazuje na potrebu za dodatnim mjerama zaštite djece i obitelji u društvu.

Grafikon 7. Prikaz broja krađa u Republici Hrvatskoj u 2022. godini

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova, Služba za strateško planiranje, statistiku i unaprjeđenje rada, (2023). Statistički pregled temeljnih pokazatelja i rezultata rada u 2022. godini.

Iako se koeficijent razriješenosti u nekim područjima povećao, poput provale u ugostiteljske objekte, u drugim se područjima smanjio, poput teških krađa. Ovi podaci ukazuju na potrebu za daljnjim poboljšanjem preventivnih mjera i učinkovitosti policijskog rada u borbi protiv kriminala. Ukupno gledano, podaci upućuju na stalnu prisutnost kriminalnih aktivnosti u društvu, što zahtijeva kontinuiranu borbu protiv kriminala te jačanje prevencije i sigurnosti građana.

3.3 Fenomenološki pristup imovinskom kriminalitetu

Fenomenološki pristup proučavanju imovinskog kriminaliteta se fokusira na subjektivno iskustvo počinitelja i kontekst u kojem se kazneno djelo događa. Prema ovoj teoriji, imovinski kriminalitet nije jednostavno posljedica bioloških ili socioloških čimbenika, već je rezultat određenog doživljaja počinitelja u konkretnoj situaciji. Ova vrsta pristupa pretpostavlja da ljudi donose odluke o kršenju zakona na temelju razumijevanja situacije u kojoj se nalaze, te da oni ne pribjegavaju kriminalnom ponašanju bez razloga (Meško i

Pagon, 2017). Na primjer, osoba koja krade hranu iz dućana zbog gladi doživljava potpuno drugačiju situaciju od osobe koja krade nakit iz pohlepe. Stoga, fenomenološki pristup naglašava značaj konteksta u kojem se kazneno djelo događa i subjektivne percepcije počinitelja. Fenomenološki pristup također se bavi procesom donošenja odluka počinitelja. Prema ovoj teoriji, odluke o kršenju zakona donose se u konkretnim situacijama i pod utjecajem različitih čimbenika, poput okoline, raspoloženja, povijesti života i vrijednosti počinitelja. Ovaj pristup istražuje proces donošenja odluka počinitelja i pokušava razumjeti kako se izbori i odluke donose u određenim situacijama. Isto tako, naglašava značaj konteksta u kojem se kazneno djelo događa. Na primjer, osoba koja krade hranu iz dućana zbog gladi neće biti klasificirana kao kriminalac na isti način kao netko tko krade nakit radi puke pohlepe. Ovaj pristup ukazuje na potrebu da se sagledaju svi čimbenici koji su doveli do kaznenog djela i da se uzmu u obzir kako bi se stvorila adekvatna strategija za sprječavanje kriminala (Warr, 2022).

Zaključno, fenomenološki pristup proučavanju imovinskog kriminaliteta može pružiti vrijedan uvid u subjektivni doživljaj počinitelja kaznenog djela, proces donošenja odluka i značaj konteksta u kojem se kazneno djelo događa. Ovaj pristup može doprinijeti razumijevanju fenomena imovinskog kriminaliteta te utjecati na kreiranje preventivnih radnji (Grech i Burgess, 2018).

Postoje brojna istraživanja koja se bave fenomenologijom imovinskog kriminaliteta. Evo nekoliko primjera definicija i rezultata istraživanja:

Meško i Pagon (2017.) proveli su empirijsko istraživanje koje istražuje fenomenologiju imovinskog kriminaliteta među zatvorenicima u Sloveniji. Studija je imala za cilj razumjeti subjektivna iskustva zatvorenika koji su osuđeni za imovinski kriminalitet, uključujući krađu, provalu i razbojništvo. Istraživači su koristili kvalitativni pristup, provodeći dubinske intervjue s 30 muških zatvorenika koji su osuđeni za imovinski kriminalitet. Rezultati su otkrili nekoliko zajedničkih tema koje se odnose na iskustva zatvorenika u vezi imovinskog kriminaliteta. Prvo, zatvorenici su opisali osjećaj uzbuđenja i izazova povezanog s počinjenjem imovinskih kaznenih djela, koje su pripisali riziku i izazovu čina. Drugo, zatvorenici su često osjećali moć i kontrolu nad žrtvama tijekom počinjenja kaznenog djela. Treće, zatvorenici su raspravljali o financijskim koristima počinjenja imovinskih kaznenih djela, kao i o društvenom statusu koji se može steći od novca koji se može trošiti. Studija je također identificirala nekoliko situacijskih i individualnih čimbenika koji su utjecali na odluke zatvorenika da se uključe u imovinski kriminalitet. Ti su čimbenici uključivali čimbenike poput dostupnosti ciljeva, prisutnosti suučesnika, financijske potrebe i uporabe droga. Osim toga, studija je utvrdila da su zatvorenici često koristili racionalizacije za opravdavanje svog ponašanja, poput krivljenja žrtava ili gledanja na imovinski kriminalitet kao na djelo bez žrtve. Sveukupno, Meškovo i Pagonovo istraživanje pruža uvid u subjektivna iskustva počinitelja imovinskog kriminaliteta i naglašava kompleksne motivacije i opravdanja koja leže u temelju ovih vrsta kaznenih djela.

Istraživanje Grecha i Burgessa iz 2018. godine bavilo se fenomenologijom krađe u velikim maloprodajnim trgovinama u Australiji. Studija je koristila kvalitativni pristup, koji se sastojao od fokusnih grupa s 37 počinitelja krađe, koji su već bili osuđeni za ovaj oblik kaznenog djela. Cilj studije bio je istražiti motivacije, osjećaje i razmišljanja počinitelja krađe, kako bi se bolje razumjela fenomenologija ovog oblika imovinskog kriminaliteta. Rezultati su pokazali da je većina počinitelja krađe u trgovinama bila motivirana financijskim razlozima. Neki od ispitanika su ukazali na to da su bili prisiljeni krasti zbog siromaštva, dok su drugi ukazali na to da su krali kako bi dobili novac za drogu ili alkohol. Međutim, neki ispitanici su ukazali na to da su krali i zbog emocionalnih razloga, kao što su želja za uzbuđenjem ili osjećaj da su žrtve nepravedno tretirane. Također su identificirani različiti faktori koji su utjecali na odluku počinitelja da ukradu iz trgovine. Na primjer, neki su ispitanici ukazali na to da su krali zbog prisutnosti suučesnika koji ih je pritiskao ili nadzirao. Drugi su ukazali na to da su krali samo iz trgovina koje su smatrali "velikim" i "korporativnim", jer su smatrali da se "velikim" trgovinama neće ništa dogoditi zbog malih krađa. Studija je također identificirala neke čimbenike koji bi mogli smanjiti incidenciju krađe u trgovinama. Na primjer, neki su ispitanici ukazali na to da bi kamera i sigurnosno osoblje bili učinkovitiji u sprečavanju krađe od lopovskih naljepnica ili zastrašujućih obavijesti. Također su ukazali na to da bi trgovine trebale biti opremljene više personaliziranim pristupom prema kupcima, kako bi se izbjegao osjećaj nepravde i pritisak koji potiče krađu. Sve u svemu, istraživanje Grecha i Burgessa pruža uvid u fenomenologiju krađe u velikim maloprodajnim trgovinama i ukazuje na potrebu za personaliziranim pristupom i drugim mjerama koje bi mogle smanjiti incidenciju ovog oblika imovinskog kriminaliteta.

Järvinen i Pösö (2015) predlažu fenomenološki pristup kao alternativu tradicionalnim teorijama kriminaliteta koje se usredotočuju na objektivne faktore kao što su siromaštvo ili nezaposlenost. Prema njima, fenomenološki pristup omogućuje razumijevanje individualnih doživljaja i perspektiva počinitelja kriminala. Njihovo je istraživanje provedeno u Finskoj s ciljem proučavanja osobina i obilježja mladih koji su počinili imovinski kriminal. Istraživanje je obuhvatilo ukupno 1.125 osoba koje su bile podvrgnute sudskom procesu za imovinski kriminal. Rezultati istraživanja pokazali su da su većinu počinitelja činili mladi muškarci u dobi od 15 do 20 godina. Većina počinitelja bila je nezaposlena, imala je loše akademske rezultate i bila je upletena u problematične odnose s obitelji i vršnjacima. Utvrdilo se i da su počinitelji imovinskih kaznenih djela često imali problema s alkoholom i drogama, kao i da su u većini slučajeva bili prethodno uključeni u manje ozbiljna kaznena djela te da su obiteljski čimbenici također igrali važnu ulogu u riziku od počinjenja imovinskih kaznenih djela, posebno u slučajevima gdje su počinitelji odrasli u obiteljima s niskim socijalno-ekonomskim statusom, nedostatkom podrške i zanemarivanjem. Zaključak istraživanja ukazuje na važnost pružanja obrazovnih i socijalnih programa koji bi mogli smanjiti rizik od počinjenja imovinskih kaznenih djela kod mladih osoba. Također, istraživanje naglašava potrebu za rano prepoznavanje i intervenciju u rizične obiteljske situacije kako bi se spriječio daljnji razvoj problematičnog ponašanja.

U svom istraživanju o fenomenologiji krađe, Wright i Decker (1997) intervjuirali su 105 muških počinitelja krađe iz SAD-a. Rezultati su pokazali da su motivi za krađu često bili povezani s nezadovoljstvom životom, dosadom ili željom za uzbuđenjem.

Grech i Burgess (2018) su istraživali fenomenologiju bijelog ovratničkog kriminaliteta, a prema njima, motivi za ovaj oblik kriminaliteta često su povezani s željom za moći, statusom i financijskom koristi. Predlaže i da se fenomenološki pristup može koristiti za razumijevanje mentalnih procesa i motivacija koje vode do bijelo ovratničkog kriminaliteta.

3.3.1 Karakteristike i motivi počinitelja imovinskog kriminaliteta

Imovinski kriminalitet obuhvaća širok spektar kaznenih djela koja su usmjerena na stjecanje materijalne koristi počinitelja, uključujući krađu, razbojništvo, pronevjeru, utaju, neovlaštenu uporabu tuđe pokretne stvari, oštećenje tuđe stvari, prijevaru i druge oblike zloporabe imovine. Kako bi se bolje razumjeli karakteristike i motivi počinitelja imovinskog kriminaliteta, provedena su brojna istraživanja u Republici Hrvatskoj i Europi. Tako je prema istraživanju provedenom u Republici Hrvatskoj 2016. godine, većina počinitelja imovinskog kriminaliteta su muškarci u dobi od 25 do 39 godina, a najčešće kazneno djelo koje su počinili je bila krađa. Također, istraživanje je pokazalo da su glavni motivi počinitelja imovinskog kriminaliteta bili stjecanje materijalne koristi, ovisnost o drogama te želja za zabavom (Klarić i Buljan, 2016).

Slična istraživanja provedena su i u drugim zemljama Europe. Na primjer, prema istraživanju provedenom u Njemačkoj, glavni motivi počinitelja imovinskog kriminaliteta su bili siromaštvo, ovisnost o drogama i nezaposlenost (Reinhardt i Zemack, 2019). U Austriji, istraživanja su pokazala da su najčešći motivi bili financijski problemi i ovisnost o kockanju (Schmid i Hönig, 2019).

Karakteristike počinitelja imovinskog kriminaliteta također mogu biti povezane s njihovim društvenim i ekonomskim statusom, obrazovanjem i životnim iskustvom. Na primjer, istraživanja su pokazala da su osobe koje su u djetinjstvu bile žrtve zlostavljanja ili su odrasle u disfunkcionalnim obiteljima sklonije počinjenju kaznenih djela. Uz navedeno, važno je istaknuti da se karakteristike i motivi počinitelja imovinskog kriminaliteta mogu mijenjati tijekom vremena te da je za prevenciju ovog oblika kriminaliteta potrebno prilagođavati mjere i politike sukladno promjenama u društvu (Cvitanović i sur., 2018).

Motivi počinitelja imovinskog kriminaliteta su područje koje je privuklo pažnju mnogih istraživača u svijetu, a također i u Republici Hrvatskoj. U ovom poglavlju bit će opisane karakteristike i motivi počinitelja imovinskog kriminaliteta u Republici Hrvatskoj i Europi, uz osvrt na neke relevantne studije i istraživanja. Kada se radi o motivima počinitelja imovinskog kriminaliteta, oni su često povezani s financijskim razlozima, a to uključuje krađe radi preprodaje ukradenog, krađe radi financijske koristi i slično (Bjelajac, 2005; Šarić, 2009). Međutim, motivi mogu biti i psihološki, kao što su osjećaj moći,

uzbuđenja ili adrenalin (Bašić, 2013; Farrington, 1995). U nekim slučajevima, motivi se mogu povezati s ovisnostima, kao što su ovisnost o drogama ili kockanju (Lavorgna, 2014).

Kada se govori o karakteristikama počinitelja imovinskog kriminaliteta, uočeno je da su većinom mlađi muškarci, s niskom razinom obrazovanja i s niskim primanjima. Osim toga, često su bez posla i žive u siromašnim područjima (Bjelajac, 2005; Bašić, 2013). Prema studiji provedenoj u Republici Hrvatskoj, veliki broj počinitelja imovinskih kaznenih djela nema prijašnje kaznene evidencije te se radi o prvo krivcima (Jakovina, 2011).

U europskom kontekstu, istraživanja su pokazala da su motivi počinitelja imovinskog kriminaliteta uglavnom povezani s financijskim razlozima (Europski parlament, 2019). Međutim, također se ističe da su neki oblici imovinskog kriminaliteta povezani s organiziranim kriminalom i mrežama koje se bave ilegalnom trgovinom drogama, oružjem i drugim nezakonitim djelatnostima (Europska komisija, 2011).

Kako bi se spriječio imovinski kriminalitet, potrebno je usmjeriti pažnju na prevenciju i borbu protiv motiva počinitelja. Nekoliko studija je pokazalo da su preventivni programi, kao što su obrazovanje i zapošljavanje, učinkoviti u smanjenju imovinskog kriminaliteta (Lauritsen, 1997; Felson, 1998).

Postoje brojna istraživanja o motivima počinitelja imovinskog kriminaliteta na razini Europe, a koja bi objektivno mogla doprinijeti proučavanju profilacije imovinskih počinitelja imovinskih kaznenih djela. To bi također utjecalo i na prevenciju, ali i na pravodobno otkrivanje počinitelja tih djela. U jednom takvom istraživanju provedenom u Velikoj Britaniji, analizirani su podaci o osuđenim počiniteljima imovinskog kriminaliteta u razdoblju od 2006. do 2009. godine. Rezultati su pokazali da su najčešći motivi za počinjenje krađe bili financijska situacija, ovisnost o drogama i alkoholu te psihološki problemi, kao što su anksioznost i depresija (Pease, 2011). Slično istraživanje provedeno je i u Nizozemskoj, gdje su analizirani podaci o počiniteljima krađa i razbojništava u periodu od 2009. do 2014. godine. Rezultati su pokazali da su najčešći motivi za počinjenje krađe bili financijska situacija i ovisnost o drogama, dok su motivi za počinjenje razbojništava bili pretežno povezani s ovisnošću o drogama (van Duyne i Jansen 2018).

U istraživanju provedenom u Norveškoj, analizirani su podaci o počiniteljima imovinskog kriminaliteta u periodu od 2001. do 2015. godine. Rezultati su pokazali da su najčešći motivi za počinjenje krađa bili financijska situacija, ovisnost o drogama i alkoholu te psihološki problemi, dok su motivi za počinjenje razbojništava bili povezani s kriminalnom karijerom (Bakken, Pedersen i Kaspersen, 2017). Isto tako, istraživanja provedena u različitim zemljama Europe pokazuju da su financijska situacija i ovisnost o drogama najčešći motivi za počinjenje imovinskog kriminaliteta. Međutim, važno je napomenuti da motivi mogu varirati ovisno o socijalnim i ekonomskim uvjetima u pojedinim zemljama, te je stoga važno provoditi kontinuirana istraživanja kako bi se dobili precizniji podaci o motivima počinitelja imovinskog kriminaliteta.

Jedno od istraživanja provedenih u Hrvatskoj bilo je istraživanje provedeno na uzorku od 429 osoba koje su u razdoblju od 2009. do 2012. godine osuđene za kaznena djela krađe ili teške krađe. Istraživanje je pokazalo da su većinom riječ o muškarcima (88,8%) u dobi između 21 i 30 godina (39,4%) te da su najčešće motivirani financijskim razlozima (80,4%). Uz financijski motiv, motivi su bili i ovisnost o drogama (11,6%), osveta (2,1%) te psihološki poremećaji (1,4%) (Štefančić, 2016). Također, prema statistikama Ministarstva unutarnjih poslova RH za 2020. godinu, većina počinitelja krađa bili su muškarci (84%), dok su žene činile samo 16% počinitelja. Najviše krađa počinjeno je u gradovima (60%), dok je 40% krađa počinjeno u ruralnim područjima. Najčešći način počinjenja krađa bilo je provaljivanje u objekte, koje je činilo 54% svih krađa. Također, 28% krađa počinjeno je bez provaljivanja, a ostale su krađe počinjene na druge načine. U slučajevima teških krađa, najčešće su počinitelji koristili nasilje ili prijetnju nasiljem, a najviše slučajeva teških krađa dogodilo se u gradovima. Razbojništva su, kao nasilna kaznena djela, najčešće počinjena u gradovima, a najviše ih je bilo u kasnim večernjim satima i u noćnim satima, dok su u slučajevima razbojničkih krađa, koje uključuju kombinaciju krađe i nasilja ili prijetnje nasiljem, većina počinitelja muškarci (90%). Najviše razbojničkih krađa dogodilo se u gradovima, a počinjene su najčešće u kasnim večernjim satima i u noćnim satima (Ministarstvo unutarnjih poslova, 2020).

Istraživanje provedeno u Njemačkoj na uzorku od 484 počinitelja krađe pokazalo je da je većina počinitelja bila muškog spola (95,2%), srednje dobi (40-49 godina), bez završene srednje škole (47,3%) te bez zaposlenja (62,6%). Najčešći motivi su bili financijski (85,1%) te ovisnost o drogama (9,5%) (Werle i Wohlers, 2018). Slični rezultati dobiveni su i u istraživanju provedenom u Nizozemskoj na uzorku od 130 počinitelja krađe koji su bili zaposleni. Istraživanje je pokazalo da su najčešći motivi bili financijski (82%) te ovisnost o drogama (17%) (Staring, Vervaele i Luchtman, 2018).

Istraživanja pokazuju i da su glavni motivi počinitelja kaznenih djela protiv imovine stjecanje materijalne koristi, ovisnost o drogama i želja za zabavom. Karakteristike počinitelja također se mogu povezati s njihovim društvenim i ekonomskim statusom, obrazovanjem i životnim iskustvima. Primjerice, istraživanja su pokazala da su ljudi koji su bili žrtve zlostavljanja u djetinjstvu ili su odrasli u disfunkcionalnim obiteljima skloniji počinjenju kaznenih djela. Važno je napomenuti da se karakteristike i motivi počinitelja zločina nad nepokretnom imovinom mogu mijenjati tijekom vremena te da sprečavanje ovog tipa kriminala zahtijeva prilagođavanje mjera i politika promjenama u društvu. Ova istraživanja ukazuju na slične karakteristike počinitelja i motive u različitim europskim zemljama, s naglaskom na financijski motiv kao glavni pokretač imovinskog kriminaliteta.

3.3.2 Mjesto i vrijeme počinjenja imovinskih delikata

Istraživanje provedeno na području Osijeka s ciljem analize mjesta i vremena počinjenja kaznenih djela imovinskog kriminaliteta ukazuje da se najveći broj kaznenih djela imovinskog kriminaliteta događa u kasnim večernjim satima i noću, uglavnom u blizini trgovačkih centara i stanova. Najčešće mete su kuće, stanovi i trgovine. Istraživanje je

provedeno u razdoblju od 2011.-2015. godine (Tomić-Koludrović, Čandrlić i Grizelj, 2016).

Analiza kriminaliteta u gradu Zagrebu pokazuje najveći broj kaznenih djela počinjen tijekom dana, uglavnom između 12 i 18 sati, a najmanje tijekom noći, između 0 i 6 sati ujutro (Pervan i Babić, 2015), kao i da su najčešće krađene stvari iz trgovačkih centara i trgovina na malo, a krađe su se najčešće događale u popodnevnim i večernjim satima. Također, uočeno je da se većina krađa dogodila u gradu Zagrebu, dok se manji broj dogodio u prigradskim naseljima (Grubišić Čabo, Kuntić, Velagić, 2019). Zatim je jedno takvo istraživanje provedeno i u gradu Rijeci, a koje je ukazalo da je najveći broj kaznenih djela počinjen tijekom dana, uglavnom između 8 i 20 sati, a najmanje tijekom noći, između 0 i 6 sati ujutro, dok je većina kaznenih djela počinjena u naseljima s većim brojem stanovnika (Vranić i Banović, 2018).

U Europi su, također, provedena brojna istraživanja na temu mjesta i vremena počinjenja imovinskog kriminaliteta. Ta istraživanja su uglavnom provedena s ciljem razumijevanja različitih aspekata ovog kriminaliteta, kao što su tipovi imovinskih kaznenih djela, obilježja počinitelja, uzorci i trendovi u počinjenju kaznenih djela. Primjer jednog takvog istraživanja je Europsko istraživanje kaznenih djela (eng. European Crime and Safety Survey - EU ICS), koje je prvi put provedeno 2005. godine u svrhu dobivanja podataka o sigurnosti i kriminalitetu u Europskoj uniji. U ovom istraživanju, provedenom svake dvije godine, prikupljaju se podaci o različitim oblicima kriminaliteta, uključujući imovinski kriminalitet, i o mjestima i vremenima počinjenja tih kaznenih djela (ECDC, 2017). Cilj istraživanja bio je razumjeti uzorke i trendove kriminaliteta u gradovima diljem Europe, s naglaskom na imovinski kriminalitet i mjestima i vremenima počinjenja tih kaznenih djela. Istraživanje je uključilo analizu podataka o kriminalitetu u više od 100 gradova u 36 zemalja Europske unije, koristeći podatke o policijskim prijavama i drugim izvorima. Rezultati istraživanja pokazuju da postoji velika varijabilnost u kriminalitetu između različitih gradova u Europi, ali da se većina kaznenih djela koncentrira na određene dijelove grada. Tako se krađe najčešće događaju na parkiralištima, benzinskim postajama i trgovinama. Razbojništva su češća u bankama, kioscima i trgovinama nakita, dok se krađe u stanovima najčešće događaju u gradskim područjima. Što se tiče imovinskog kriminaliteta, najčešće su prijavljivani slučajevi krađe i provalne krađe. Također, pokazalo se da su mjestima s najvećim rizikom za počinjenje ovih kaznenih djela područja s visokom gustoćom stanovanja.

Imovinski delikti su najčešće počinjeni u gradovima i njihovim širim područjima. Što se tiče vremena počinjenja, većina imovinskih delikata se događa u noćnim satima, odnosno između 22:00 i 6:00 sati ujutro. Također, često se događaju tijekom vikenda, kada je veća vjerojatnost da su ljudi odsutni od svojih domova ili objekata koje žele provaliti ili opljačkati. Ili i turističke četvrti, trgovački centri i parkirališta.

3.3.3 Objekt napada, način i sredstvo izvršenja

Kada je riječ o objektu napada, najčešće su ciljane fizičke osobe, poput pojedinaca koji se kreću ulicom ili koji žive u kućama ili stanovima. Međutim, pravne osobe poput trgovina, banaka i drugih poslovnih subjekata također su često meta takvih napada. U većini slučajeva, objekt napada ovisi o vrsti krađe ili razbojništva, te o tome što je počiniteljima najlakše i najisplativije ciljati u datom trenutku (Matijević, 2014). Također, postoje istraživanja o objektima napada u Republici Hrvatskoj. Jedno od takvih istraživanja je bilo provedeno u Zagrebu 2016. godine, a cilj mu je bio istražiti profil kaznenih djela krađe i razbojništva na području grada Zagreba te identificirati karakteristike počinitelja i žrtava. Rezultati su pokazali da su najčešće žrtve bili pojedinci u dobi od 65 godina i stariji, dok su najčešći počinitelji bili mladi muškarci u dobi od 18 do 24 godine. Također, većina kaznenih djela počinjena je nad fizičkim osobama, a najčešći motivi bili su financijske teškoće, ovisnost o drogama i želja za brzom zaradom (Pervan i Ajduković, 2015). Drugo je pak istraživanje provedeno je u Rijeci 2018. godine te je imalo za cilj analizirati kaznena djela krađe i razbojništva počinjena na području Grada Rijeke u razdoblju od 2013. do 2017. godine. Rezultati su pokazali da su najčešće žrtve bile pravne osobe, dok su najčešći počinitelji bili muškarci u dobi od 18 do 24 godine (Đurđević i Erceg, 2018).

Način izvršenja krađi i razbojništava ovisi o mnogim čimbenicima, uključujući mjesto, vrijeme, vrstu objekta napada, motivaciju počinitelja, dostupnost alata za pljačku, prisutnost sigurnosnih mjera i slično (Cvitanović i sur., 2018). Neki od najčešćih načina izvršenja imovinskih delikata jesu (Levi i Maguire, 2004):

1. Krađa s obijanjem - ovo uključuje fizičko razbijanje vrata, prozora ili brave kako bi se ušlo u objekt.
2. Krađa s provalom - ovo uključuje korištenje neke vrste alata za obijanje vrata, prozora ili brave.
3. Krađa pomoću lažnog identiteta - ovo uključuje prikupljanje osobnih podataka ili pristup nečijem računu kako bi se izvršila krađa.
4. Krađa na javnom mjestu - ovo uključuje krađu novčanika, torbice, mobitela ili drugih vrijednih predmeta na javnim mjestima kao što su parkovi, autobusi, vlakovi, trgovački centri, itd.
5. Razbojništvo s oružjem - ovo uključuje prijetnju oružjem kako bi se izvršila krađa.
6. Razbojništvo bez oružja - ovo uključuje prijetnju fizičkom silom kako bi se izvršila krađa.
7. Krađa vozila - ovo uključuje krađu automobila, motocikla ili drugih vozila.
8. Krađa identiteta - ovo uključuje prikupljanje osobnih podataka kako bi se izvršila krađa identiteta.
9. Krađa na poslu - ovo uključuje krađu od poslodavca ili krađu od kolega na radnom mjestu.
10. Krađa putem interneta - ovo uključuje prijevaru ili lažno predstavljanje putem interneta kako bi se izvršila krađa.

Sredstvo izvršenja je predmet ili alat koji se koristi za izvršenje određenog kaznenog djela. Ovisno o vrsti kaznenog djela, sredstvo izvršenja može biti različito. Kod krađe, sredstvo izvršenja je predmet koji se krade, na primjer novčanik, nakit, mobitel ili druga vrsta vrijedne imovine. U slučaju razbojništva, sredstvo izvršenja može biti oružje, nož, palica ili drugi predmet koji se koristi za izvršenje prisile ili prijetnje. Isto tako, postoje i drugi oblici kaznenih djela koji se izvršavaju pomoću različitih sredstava. Na primjer, u slučaju prijevare, sredstvo izvršenja može biti lažna dokumentacija, dok se u slučaju zlostavljanja ili napada, sredstvo izvršenja može sastojati od fizičke snage.

4. MEĐUNARODNA ISKUSTVA U PREVENCIJI I BORBI PROTIV IMOVINSKOG KRIMINALITETA

Imovinski kriminalitet predstavlja sve češći problem u današnjem svijetu, stoga su mnoge države prepoznale potrebu za jačanjem prevencije i borbe protiv ovog oblika kriminala. U ovom eseju, istražiti ćemo međunarodna iskustva u prevenciji i borbi protiv imovinskog kriminaliteta. Fokusirat ćemo se na nekoliko primjera, uključujući Sjedinjene Američke Države, Veliku Britaniju i Nizozemsku, te analizirati njihove strategije i taktike u borbi protiv ovog problema.

4.1 Primjeri dobre prakse u izabranim zemljama

Prevencija imovinskog kriminaliteta igra ključnu ulogu u suzbijanju ovog problema. Postoje brojne metode prevencije, poput sigurnosnih sustava, osvješćivanja javnosti, obrazovanja i slično. Primjerice, u Sjedinjenim Američkim Državama se provodi program „Neighborhood Watch“ koji potiče lokalne zajednice na suradnju i komunikaciju te na zajedničko praćenje i sprečavanje sumnjivih aktivnosti u svojoj okolini. U Velikoj Britaniji se, na primjer, provodi program „Designing Out Crime“ koji potiče arhitekta i urbaniste na dizajniranje prostora na način da onemogućavaju zločine. Ipak, unatoč prevenciji, imovinski kriminalitet se i dalje događa. Stoga je borba protiv ovog oblika kriminala vrlo važna. Jedna od učinkovitih metoda u borbi protiv imovinskog kriminaliteta jest implementacija tehnologije, poput video nadzora, alarma i drugo. U Nizozemskoj su uvedene „smart“ kamere koje mogu prepoznati sumnjive aktivnosti i automatski pozvati policiju, a u Sjedinjenim Američkim Državama se primjenjuje tehnologija analize podataka (eng. *Data Analytics*) koja može identificirati uzorke u kriminalnom ponašanju i pomoći policiji da anticipira kriminalne aktivnosti. U vezi s tim, Sjedinjene Američke Države su jedna od vodećih zemalja u svijetu u borbi protiv imovinskog kriminaliteta. Njihova strategija uključuje uspostavu brojnih agencija za provođenje zakona, od FBI-a do lokalnih policija, te korištenje sofisticirane tehnologije za praćenje i hvatanje počinitelja kaznenih djela. Također, poznati su i po visokim zatvorskim kaznama za počinitelje ovih kaznenih djela. (Bureau of Justice Statistics, U.S. Department of Justice).

Nizozemska je pak poznata po inovativnom pristupu prevenciji imovinskog kriminaliteta. Uz tradicionalne policijske metode, poput povećanja policijske prisutnosti na područjima s visokom stopom kaznenih djela, Nizozemska također koristi obrazovanje kao način borbe protiv ovog kriminala. Na primjer, Nizozemska organizira seminare za poslovne ljude kako bi im pomogla u prepoznavanju potencijalnih prijevara i kriminalnih aktivnosti. Također su pokrenuli kampanje za javnu svijest koje ciljaju određene skupine, poput starijih osoba i turista (European Union Agency for Law Enforcement Training).

Japan ima vrlo nisku stopu imovinskog kriminaliteta, a to je djelomice zbog njihove strategije prevencije. Jedan od glavnih elemenata japanske strategije je suradnja između

policije i zajednice. Policajci su obučeni da stvaraju pozitivne odnose s ljudima u svojim zajednicama, što im omogućuje brzo reagiranje na potencijalne probleme. Također, Japan ima stroge zakone protiv imovinskog kriminaliteta, a sudski postupci su vrlo brzi, što održava visoku razinu odvratanja od ovih kaznenih djela (National Police Agency, Japan). Austrija i Njemačka su također implementirale različite strategije i inicijative u prevenciji i borbi protiv imovinskog kriminaliteta. Tako je u Austriji, jedna od ključnih inicijativa je tzv. „Projekt Feniks“ (eng. Phönix Projekt), koji je pokrenut 2016. godine u suradnji s austrijskom policijom i pravosuđem. Projekt se usredotočuje na smanjenje broja teških kaznenih djela, kao što su pljačke i krađe, te uspostavu suradnje između policije i građana. Ključna aktivnost projekta je educiranje stanovništva o sigurnosti i prevenciji te organiziranje zajedničkih patrole između građana i policije. Uspješnost projekta potvrđuju podaci koji pokazuju smanjenje broja kaznenih djela uključenih u projekt za 33% u razdoblju od 2016. do 2019. godine (Ministarstvo unutarnjih poslova Austrije, 2020).

Njemačka je također poduzela niz mjera u prevenciji i borbi protiv imovinskog kriminaliteta. Jedna od ključnih strategija je tzv. "Nacionalni program za sprječavanje i borbu protiv kriminala" (Nationalen Programm zur Verhütung und Bekämpfung von Kriminalität), koji je pokrenut 2017. godine. Cilj programa je učiniti Njemačku sigurnijom kroz uspostavu preventivnih mjera i bolju suradnju između relevantnih institucija. Program se usredotočuje na smanjenje broja teških kaznenih djela, kao što su pljačke i krađe, te na suzbijanje organiziranog kriminala. Ključna aktivnost programa je uvođenje novih tehnologija za borbu protiv kriminala, kao što su sustavi za automatsko prepoznavanje registarskih oznaka i kamere s prepoznavanjem lica. Program je već dao pozitivne rezultate, a prema podacima njemačkog Saveznog ureda za statistiku, broj teških krađa u Njemačkoj smanjen je za 23% od 2017. do 2020. godine (Statistisches Bundesamt, 2021).

4.2 Usporedba s Republikom Hrvatskom

U Republici Hrvatskoj, suzbijanje imovinskog kriminaliteta je jedan od prioriteta Vlade. Vlada djeluje kroz niz institucija i mjera kako bi se smanjio broj imovinskih kaznenih djela i povećala učinkovitost njihovog rješavanja. Najvažnije institucije koje se bave suzbijanjem imovinskog kriminaliteta u Hrvatskoj su policija, državno odvjetništvo i sudstvo. U suradnji s drugim institucijama, kao što su porezna uprava, carina i druge agencije, ove institucije provode mjere i aktivnosti koje su usmjerene na sprečavanje i rješavanje kaznenih djela koja su povezana s imovinom.

Jedna od ključnih mjera koju provodi Vlada je povećanje kapaciteta policije i drugih agencija koje se bave suzbijanjem imovinskog kriminaliteta. To se postiže ulaganjem u opremu, informatičke tehnologije i stručno osposobljavanje službenika. Također, vlada potiče i uspostavu specijaliziranih jedinica u policiji i državnom odvjetništvu koje se bave isključivo ovim oblikom kriminaliteta. Uz to, Vlada potiče i suradnju s drugim državama u borbi protiv imovinskog kriminaliteta. Sudjeluje u međunarodnim organizacijama koje se

bave ovim problemom, kao što su Europol i Interpol, te provodi bilateralne sporazume s drugim državama u svrhu razmjene informacija i učinkovitijeg suzbijanja ovog oblika kriminaliteta.

U borbi protiv imovinskog kriminaliteta u Hrvatskoj aktivno sudjeluju policijske službe, Državno odvjetništvo i sudovi, koji zajedničkim naporima pokušavaju osigurati sigurnost građana i zaštititi njihovu imovinu. U tom smislu, važna je uloga preventivnih mjera, kao što su podizanje svijesti građana o rizicima imovinskog kriminaliteta te poduzimanje odgovarajućih mjera zaštite, poput korištenja sigurnosnih sustava i zaključavanja vrata i prozora. Policijske službe koriste suvremenu tehnologiju i analitičke alate kako bi povećale učinkovitost u borbi protiv imovinskog kriminaliteta. Primjerice, uvođenjem sustava video nadzora, korištenjem dronova u potrazi za osumnjičenima i korištenjem baze podataka o osumnjičenima, policija nastoji poboljšati svoje mogućnosti za rješavanje ovog problema. Međutim, unatoč naporima koje državne institucije ulažu u suzbijanje imovinskog kriminaliteta, potrebno je kontinuirano raditi na poboljšanju preventivnih i represivnih mjera kako bi se ovo kazneno djelo svelo na što manju mjeru.

U usporedbi s nekim drugim zemljama, borba protiv imovinskog kriminaliteta u Hrvatskoj može se činiti manje razvijenom. Međutim, Hrvatska je napravila neke pomake u borbi protiv imovinskog kriminaliteta kao što je uspostavljanje posebnih odjela za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta unutar Državnog odvjetništva i Ministarstva unutarnjih poslova, te povećanje broja osuđujućih presuda za kaznena djela povezana s imovinskim kriminalitetom. Također, uspostavljena je Nacionalna strategija suzbijanja korupcije 2015.-2020., koja je postavila okvir za borbu protiv korupcije i imovinskog kriminaliteta u Hrvatskoj. Ipak, u usporedbi s Nizozemskom, Njemačkom i Austrijom, ove zemlje imaju dugu povijest borbe protiv imovinskog kriminaliteta, a primjenjuju i inovativne metode u borbi protiv tog kriminala. Također, Japan i Sjedinjene Američke Države imaju značajna sredstva i tehnologiju na raspolaganju za borbu protiv imovinskog kriminaliteta.

Unatoč tome, Hrvatska i dalje radi na jačanju svojih kapaciteta za borbu protiv imovinskog kriminaliteta i korupcije. Nedavno su uspostavljeni posebni odjeli za financijske istrage unutar Ministarstva financija, a Hrvatska je također postala članica Europskog ureda za borbu protiv prijevара (OLAF), što joj pruža mogućnost suradnje s drugim europskim državama u borbi protiv imovinskog kriminaliteta. Uz sve navedeno, važno je naglasiti da je suzbijanje imovinskog kriminaliteta složen i dugotrajan proces koji zahtijeva sustavan i kontinuiran pristup te suradnju svih relevantnih aktera.

5. ZAKLJUČAK

Imovinski kriminalitet predstavlja jedan od najčešćih oblika kriminaliteta u Republici Hrvatskoj te se istraživanja na tu temu provode već dugi niz godina. Ciljevi tih istraživanja su bili različiti, no svi su imali svrhu boljeg razumijevanja samog fenomena imovinskog kriminaliteta, kao i predlaganje mjera za njegovu prevenciju i borbu protiv istog.

Učestalost i dinamika imovinskog kriminaliteta u Republici Hrvatskoj, te utvrđivanje najčešće počinjenih imovinskih kaznenih djela bili su vodeća tematika ovoga rada. Tako se fenomenološki pristup proučavanju imovinskog kriminaliteta temelji na razumijevanju iskustva i percepcije počinitelja kaznenog djela. Ovaj pristup naglašava subjektivni doživljaj počinitelja, te traži objašnjenja zašto ljudi teže počinjenju imovinskog kriminaliteta. Općenito, fenomenologija imovinskog kriminaliteta u Republici Hrvatskoj može se promatrati kroz više perspektiva, uključujući kriminološku analizu, sociološku analizu, psihološku analizu i druge. U kriminologiji, krađa i razbojništvo su kriminalna djela koja se javljaju u mnogim društvima, a povezana su s povećanim rizikom od nasilja, materijalnih gubitaka i psiholoških posljedica za žrtve.

Provedeno istraživanje u radu ukazuje da je imovinski kriminalitet u Republici Hrvatskoj u porastu i da su najčešće počinjena kaznena djela krađe i razbojništva. Statistički podaci Ministarstva unutarnjih poslova ističu kako je ukupni kriminalitet u 2022. godini u porastu za 1,9 % u odnosu na prethodnu godinu. Kaznena djela za koja se progon vrši po službenoj dužnosti u porastu su za 1,6 %, kaznenih djela za koja se kazneni postupak pokreće privatnom tužbom više je za 11,8 %, dok je kaznenih djela za koja je izostao prijedlog za pokretanje kaznenog postupka manje za 14,1 %.

Imovinskih kaznenih djela evidentirano je 23.913 od kojih je prema Katalogu kaznenih djela 23.331 ili 97,6 posto iz dijela općeg kriminaliteta, a ostalih 2,4 posto u gospodarskom i organiziranom kriminalitetu. Analizirajući podatke, može se primijetiti da imovinska kaznena djela predstavljaju veliki dio općeg kriminaliteta (55,2%). U 21.664 kaznena djela ili u 92,9% ovih kaznenih djela počinitelj je bio nepoznat u vrijeme saznanja za djelo. Koeficijent razriješenosti iznosi 39,0%, a postotak razriješenosti 34,5%. Evidentirano je 7.705 kaznenih djela teških krađa, što je 6,3% manje nego u 2021. godini. Koeficijent razriješenosti teških krađa je 27,2% pribroji li se 419 razriješenih kaznenih djela evidentiranih u ranijim godinama.

Najviši koeficijent razriješenosti u 2022. godini imaju provale u ugostiteljske objekte (39,4%). Evidentirane su 783 krađe, teške krađe i neovlaštene uporabe cestovnih motornih vozila, što je za 98 ovih kaznenih djela ili 14,3% više nego u 2021. godini.

Od ukupnog broja spomenutih kaznenih djela 718 kaznenih djela ili 91,7% je dovršeno. U dovršenim kaznenim djelima počinjene su 562 krađe i teške krađe motornih vozila, što je 14,5% više nego u 2021. godini. Koeficijent njihove razriješenosti je 27,0%. U 2022. godini pronađeno je 535 otuđenih vozila i vraćeno vlasniku (74,5%).

Evidentirano je 580 razbojništva, od kojih je 297 razriješeno ili 51,2%. Uzme li se u obzir i 60 razriješenih razbojništva evidentiranih ranijih godina, koeficijent razriješenosti iznosi 51,2%. Prema tome, jasno je da je imovinski kriminalitet u Republici Hrvatskoj u porastu, te najviše kaznenih djela ostaje nerazriješeno i počinitelj je nepoznat. Međutim, postotak razriješenosti nekih kaznenih djela je povećan, kao što je razriješenost provale u ugostiteljske objekte, te vraćanje 74,5% otuđenih vozila vlasnicima. Unatoč tome, ukupni kriminalitet u zemlji u porastu je za 1,9% u odnosu na prethodnu godinu što ukazuje na potrebu za daljnjim poboljšanjem preventivnih mjera i učinkovitosti policijskog rada u borbi protiv kriminala.

Obzirom na povećanje imovinskog, ali i ukupnog kriminaliteta u Republici Hrvatskoj, radovi na ovakvu i sličnu tematiku imaju ključnu ulogu u prevenciji kriminaliteta. Takav doprinos ističe faktore koji utječu na pojavu imovinskog kriminaliteta u Republici Hrvatskoj, a to su ekonomske, socijalne i kulturološke okolnosti, kao i načini na koje oni utječu na počinitelje i žrtve kaznenih djela. Prema istraživanjima, ekonomski faktori poput nezaposlenosti i siromaštva predstavljaju veliki utjecaj na pojavu imovinskog kriminaliteta, dok socijalni faktori poput loših obiteljskih odnosa i društvene marginalizacije također imaju značajnu ulogu. I upravo ti faktori utječu na proučavanje fenomenologije imovinskog kriminaliteta čiji pristup omogućuje bolje razumijevanje subjektivnog doživljaja počinitelja kaznenog djela, procesa donošenja odluka i konteksta u kojem se kazneno djelo događa. Ovaj pristup naglašava da se odluke o kršenju zakona donose u konkretnim situacijama i pod utjecajem različitih čimbenika, ali i način kreiranja adekvatnih strategija za sprječavanje kriminala. Istraživanja koja primjenjuju ovaj pristup koriste kvalitativne metode, poput dubinskih intervjuja i anketnih upitnika, kako bi se dobila dublja razumijevanja fenomena imovinskog kriminaliteta. Takva su istraživanja implementirana u ovom radu, a iz njih su izvedene slijedeće konstatacije:

- počinitelji imovinskih kaznenih djela imaju osjećaj uzbuđenja, moć i kontrolu nad žrtvama, te potrebu za novcem.
- imovinski kriminalitet obuhvaća širok spektar kaznenih djela koja su usmjerena na stjecanje materijalne koristi počinitelja.
- karakteristike i motivi počinitelja imovinskog kriminaliteta povezani su s njihovim društvenim i ekonomskim statusom, obrazovanjem i životnim iskustvom, a mogu se mijenjati tijekom vremena.
- glavni motivi počinitelja imovinskog kriminaliteta su financijski razlozi, ovisnosti i siromaštvo.
- kao počinitelji su karakteristični mlađi muškarci s niskom razinom obrazovanja, niskim primanjima i bez posla.
- većina imovinskih kaznenih djela događa se kasno noću i blizu trgovačkih centara i stanova, pri čemu su kuće, stanovi i trgovine najčešće meta.
- veći gradovi sugeriraju na počinjenje imovinskih kaznenih djela tijekom dana, uglavnom između 12 i 18 sati
- većina krađa događa u gradu, a ne u predgrađima
- imovinska kaznena djela koncentriraju u određenim područjima gradova, pri čemu su krađe najčešće u parkiralištima, benzinskim postajama i trgovinama.

- provalne krađe obično se događaju u bankama, kioscima i zlatarama, dok se krađe u stanovima obično događaju u urbanoj sredini.
- vrijeme i mjesto počinjenja imovinskih kaznenih djela razlikuju ovisno o lokaciji, gustoći naseljenosti i dostupnosti potencijalnih ciljeva.
- kao sredstvo izvršenja prilikom krađa uglavnom je korištena fizička snaga, dok provalne krađe uključuju razne alate za obijanje, a razbojništva i razbojničke krađe vatreno oružje i noževe.

Temeljem navedenih ciljeva istraživanja te rezultata dobivenih istraživanjem potrebno je poduzeti niz mjera prevencije imovinskog kriminaliteta kako bi se smanjila učestalost kaznenih djela i povećala sigurnost građana i njihove imovine. Tako je vrlo važno provoditi edukaciju građana o prevenciji imovinskog kriminaliteta te osigurati poboljšanu zaštitu imovine. Također, potrebno je razviti ekonomske i socijalne uvjete koji će smanjiti ekonomsku nejednakost i osigurati višu razinu sigurnosti. Važno je istaknuti da prevencija imovinskog kriminaliteta ne bi trebala biti samo odgovornost policije i pravosudnih institucija, već i cijelog društva. Uz edukaciju građana i sigurnosnih sustava, poput alarmnih sustava i video nadzora na privatnim nekretninama i posjedima, kao i načinima identificiranja i označavanja vlastite imovine, važna je i zaštita imovine koja bi preventivno uključivala povećanje broja policijskih službenika i postavljanje kamera na javnim mjestima. Uvođenje novih tehnologija, poput umjetne inteligencije i dronova, također može pomoći u smanjenju broja kaznenih djela.

Razvoj ekonomskih i socijalnih uvjeta koji smanjuju ekonomsku nejednakost također može imati pozitivan učinak na smanjenje imovinskog kriminaliteta. To može uključivati poticanje gospodarskog rasta, otvaranje novih radnih mjesta te borbu protiv siromaštva. U konačnici, neophodno je osigurati da pravosudni sustav bude učinkovit u procesuiranju i kažnjavanju počinitelja imovinskog kriminaliteta. To uključuje brzu i učinkovitu istragu te primjerene kazne za počinjena kaznena djela.

6. IZJAVA

Izjava o autorstvu završnog rada i akademskoj čestitosti

Ime i prezime studenta: Valentina Lukić

Matični broj studenta: 1191217763

Naslov rada: Fenomenologija imovinskog kriminaliteta u Republici Hrvatskoj

Pod punom odgovornošću potvrđujem da je ovo moj autorski rad čiji niti jedan dio nije nastao kopiranjem ili plagiranjem tuđeg sadržaja. Prilikom izrade rada koristio sam tuđe materijale navedene u popisu literature, ali nisam kopirao niti jedan njihov dio, osim citata za koje sam naveo autora i izvor te ih jasno označio znakovima navodnika. U slučaju da se u bilo kojem trenutku dokaže suprotno, spreman sam snositi sve posljedice uključivo i poništenje javne isprave stečene dijelom i na temelju ovoga rada.

Potvrđujem da je elektronička verzija rada identična onoj tiskanoj te da je to verzija rada koju je odobrio mentor.

Datum

Potpis studenta

19.lipnja 2023. god.

7. POPIS LITERATURE

7.1 Knjige

1. Bašić, J. (2013). *Imovinski kriminalitet u Republici Hrvatskoj: sociološka analiza*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti.
2. Bjelajac, Ž. (2005). *Kriminalitet i kriminologija*. Zagreb: Policijska akademija Ministarstva unutarnjih poslova.
3. Clarke, R. V. (2005). *Situational crime prevention: examples and caveats*. U: The Oxford Handbook of Criminology. London: Oxford University Press, 225-256.
4. Cvitanović, L., Derenčinović, D., Turković, K., Munivrana Vajda, M., Dragičević Prtenjačak, M., Maršavelski, A., Roksandić Vidlička S. (2018). *Kazneno pravo-posebni dio*. Zagreb: Pravni fakultet u Zagrebu.
5. Dukić, S. (2016). *Kriminalističko tumačenje imovinskog kriminaliteta*. Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
6. Felson, M. (1998). *Crime and everyday life*. Thousand Oaks: SAGE Publications.
7. Galić, J., i Vodanović, D. (2015) *Kazneno pravo*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Pravni fakultet.
8. Grčić, B. (2009). *Imovinski kriminalitet*. Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
9. Grech, C. i Burgess, E. (2018). *A phenomenological approach to the study of white-collar crime*. U: The Routledge International Handbook of the Crimes of the Powerful, United Kingdom: Routledge, 170-181.
10. Horvatić, Ž., Derenčinović, D. i Cvitanović, L. (2016). *Kazneno pravo: opći dio*. Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
11. Lavorgna, A. (2014). *Crime and addiction: An exploratory study of offenders with drug and alcohol problems*. New York: Springer Publishing.
12. Matijević, D. (2014). *Imovinski kriminalitet i prevencija*. Zagreb: Policijska akademija Ministarstva unutarnjih poslova.
13. Milanović, M., i Vuković, D. (2011) *Kazneno pravo I - opći dio*. Zagreb: Narodne novine.
14. Mršić, G. i Modly, D. *Forenzika-Metodika istraživanja razbojništva*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naknada.
15. Pease, K. (2011). *Crime reduction and community safety*. Thousand Oaks: SAGE Publications.
16. Schmid, S. i Hönig, C. (2019). *Criminal Law and Policy in Austria*. U: Criminal Law and Policy in Europe. New York: Springer Published, 77-94.
17. Staring, R., Vervaele, J. A. E. i Luchtman, M. J. (2018). *Financial crime and crises in the era of economic governance*. United Kingdom: Routledge.
18. Štefančić, H. (2016). Karakteristike počinitelja krađe i teške krađe u Republici Hrvatskoj. *Policijska Misao* 3 (3), 77-91.

19. Tomić-Koludrović, I., Čandrlić, S. i Grizelj, A.-M. (2017). *Kriminalitet i sigurnost u gradu Osijeku: Analiza kriminaliteta u razdoblju 2011. do 2015. godine*. Osijek: Zavod za kriminologiju i sigurnosne studije Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.
20. Warr, M. (2002). *Companions in crime: The social aspects of criminal conduct*. Cambridge: Cambridge University Press.
21. Wright, R. T. i Decker, S. H. (1997). *Burglars on the job: Streetlife and residential break-ins*. Boston: Northeastern University Press.
22. Werle, G. i Wohlers, W. (2018). *Criminal Law Between War and Peace: Justice and Cooperation in Criminal Matters in International Military Interventions*. New York: Springer Published.
23. Župančić, A. (2012). *Imovinski kriminalitet u Republici Hrvatskoj*. Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

7.2 Stručni članci iz časopisa

1. Bakken, A. B., Pedersen, W., & Kaspersen, H. (2017). Shoplifting and drug abuse in Norway: A focus on the life course of drug use. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention* 18 (2), 195-212.
2. Dolenc, D. (2014). Imovinski kriminalitet u Hrvatskoj: Značajke i trendovi. *Politička misao* 51 (5), 70-94.
3. Đurđević, J., i Erceg, I. (2018). Crime of theft and robbery in the city of Rijeka. *Law and Security* 1 (1), 27-37.
4. Farrington, D. P. (1995). The development of offending and antisocial behaviour from childhood: Key findings from the Cambridge study in delinquent development. *Journal of Child Psychology and Psychiatry* 36 (6), 929-964.
5. Grubišić Čabo, A., Kuntiće, D., i Velagić, M. (2019). Krađe u gradu Zagrebu - analiza kriminaliteta. *Policija i sigurnost* 28 (3), 234-251.
6. Jakovina, T. (2011). Imovinski kriminalitet u Republici Hrvatskoj: analiza statističkih podataka. *Policija i sigurnost* 20 (3), 257-273.
7. Järvinen, M. i Pösö, T. (2015). Theories of crime and the concept of offenders: What can phenomenology contribute?. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology* 59 (6), 600-618.
8. Klarić, I. i Buljan, I. (2016). Pojavnost i oblici imovinskog kriminaliteta u Republici Hrvatskoj. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu* 23 (2), 547-568.
9. Knezović, S., i Stojčić, M. (2016). Characteristics of perpetrators and victims of robbery and theft in the City of Zagreb. *Journal of Forensic Sciences* 61 (3), 761-766.
10. Lauritsen, J. L. (1997). Explaining the distribution of property crime victimization rates. *Journal of Research in Crime and Delinquency* 34 (3), 276-308.
11. Meško, G. i Pagon, M. (2017) Understanding theft through a phenomenological perspective. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology* 61 (9), 1045-1060.
12. Pervan, I. i Babić, D. (2015) Analiza kriminaliteta u gradu Zagrebu: Vrijeme počinjenja kaznenih djela. *Politička misao* 52 (5), 21-42.

13. Pervan, I. i Ajduković, D. (2015). Profil počinitelja imovinskih kaznenih djela u Hrvatskoj. *Pravni vjesnik* 31 (3), 149-168.
14. Raguž, I. (2013). Imovinski kriminalitet u Hrvatskoj. *Policija i sigurnost* 22 (1), 5-26.
15. Reinhardt, M. o Zemack, A. (2019). The evolution of money laundering controls in Germany. *Journal of Money Laundering Control* 22 (2), 228-244.
16. Šarić, V. (2009). *Kriminalitet i društvene promjene*. Split: Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu.
17. Tomašević, J. i Pećnjak, D. (2019). Prevencija imovinskog kriminaliteta u Republici Hrvatskoj. *Hrvatska revija za kaznene znanosti i praksu* 26 (1), 115-136.
18. van Duyn, P. i Jansen, F. (2018). Organised crime involvement in money laundering: a review of the literature. *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice* 26 (4), 359-377.
19. Vranić, S. i Banović, B. (2018) Vrijeme i mjesto počinjenja kaznenih djela u gradu Rijeci. *Zbornik radova Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 39(1), 131-155.

7.3 Rad u zborniku

1. Levi, M., i Maguire, M. (2004). The relevance of phenomenological approaches to white-collar and corporate crime. U: Levi, M. i Maguire, M. (ur.). *The Oxford Handbook of Criminology*. London, rujan 2004. Oxford: Oxford University Press, str. 740-764.
2. Mazerolle, L., Rombouts, S., i McBroom, J. (2019). Property Crime. U: Cullen, F. T. i Wilcox, P. (ur.). *The Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice*. New Jersey, lipanj 2019. John Wiley & Sons: Wiley-Blackwell, str. 4718-4729.

7.4 Zakonski i drugi propisi

1. Kazneni zakon Republike Hrvatske, Narodne novine 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21, 114/22.
2. Ministarstvo unutarnjih poslova, Služba za strateško planiranje, statistiku i unaprjeđenje rada, (2023). Statistički pregled temeljnih pokazatelja i rezultata rada u 2022. godini.
3. Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine 56/90, 135/97, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14).

7.5 Internetski izvori

1. Državno odvjetništvo Republike Hrvatske (2022). *Godišnje izvješće o radu Državnog odvjetništva Republike Hrvatske za 2021. godinu*. <https://www.dorh.hr/FileHandler.ashx?documentId=41997> (02.4.2023).
2. European Union Agency for Law Enforcement Training – CEPOL. *European Police College Cep*. <https://www.cepol.europa.eu/press/news/european-union->

agency-law-enforcement-training-cepol-joins-european-police-college-cep
(12.4.2023).

3. Ministarstvo unutarnjih poslova Austrije. (2020). *Phönix Projekt*. https://www.bmi.gv.at/412/PhoeniX_Projekt.aspx (10.4.2023).
4. Policija.hr (2022). *Kriminalitet u 2022. godini*. <https://www.policija.hr/MainPu.aspx?id=236618> (30.3.2023).
5. Statistisches Bundesamt. (2021) *Kriminalität im Kontext anderer gesellschaftlicher Entwicklungen*. <https://www.destatis.de/DE/Themen/GesellschaftUmwelt/Kriminalitaet/Polizeiliche-Kriminalstatistik/inhalt.html> (03.4.2023).

8. POPIS GRAFIKONA I TABLICA

8.1 Popis grafikona

Grafikon 1. Sigurnosni pokazatelji u 2022. godini	10
Grafikon 2. Udio općeg kriminaliteta u 2022. godini	11
Grafikon 3. Prikaz broja kaznenog djela Teških krađa u 2022. godini.....	14
Grafikon 4. Prikaz kaznenih djela Teških krađa obijanjem ili provaljivanjem u 2022. godini	15
Grafikon 5. Krađe i neovlaštena uporaba cestovnih motornih vozila u 2022. godini.....	15
Grafikon 6. Razbojništva u 2022. godini	16
Grafikon 7. Prikaz broja krađa u Republici Hrvatskoj u 2022. godini	17

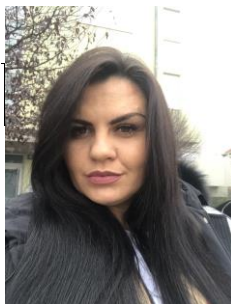
8.2 Popis tablica

Tablica 1. Kratki prikaz kriminaliteta u Republici Hrvatskoj za 2022. godinu	12
--	----

ŽIVOTOPIS

Europass
Životopis

Osobni podaci

Prezime/ Ime

Lukić Valentina

Adresa(e)

8 Ulica Vladimira Nazora, Velika Mlaka, Velika Gorica, Zagrebačka županija, Republika Hrvatska

Telefonski broj(evi)

Broj telefona: -

Broj mobilnog telefona:

099/616-3694

E-mail

vvojvodic@mup.hr / valentina.vojvodic@gmail.com

Državljanstvo

hrvatsko

Datum rođenja

14.02.1990.

Spol

ženski

Radno iskustvo

Datumi

**01.07.2011. g. u sustavu Ministarstva unutarnjih poslova, Policijska uprava Zagrebačka, Postaja aerodromske policije Pleso
. Policijski službenik za graničnu kontrolu**

**01.04.2020. g. Policijska uprava Zagrebačka, VI Policijska postaja Zagreb –
Policijski službenik za poslove temeljne policije.**

19.05.2020. g. Policijska uprava Zagrebačka, Postaja granične policije Bregana

19.05.2021. Policijski službenik za graničnu kontrolu.

**01.09.2020. g. Policijska uprava zagrebačka, Postaja aerodromske policije Pleso –
Policijski službenik za graničnu kontrolu.**

15.02.2021. godine premještena u V Policijsku postaju Zagreb,

Policijska uprava zagrebačka – rukovodeće radno mjesto.

Zanimanje ili radno mjesto

Pomoćnik šefa smjene policijske postaje I. kategorije – rukovodeća funkcija

<p>Glavni poslovi i odgovornosti</p>	<p>Svakodnevno komuniciranje s ljudima različitih profila. Odgovornost za rukovođenje smjene/zamjena šefa smjene u njegovoj odsutnosti. Rukovođenje, motiviranje, ocjenjivanje i dodjeljivanje zadataka podređenim zaposlenicima. Nadziranje rada podređenih zaposlenika. Nadziranje kvalitete službenih pismena koje izrađuju podređeni zaposlenici. Vođenje propisanih evidencija. Izrada plana reagiranja i interveniranja. Izrada i provođenje strategije postupanja podređenih zaposlenika. Izrada plana i rasporeda rada. Osiguravanje pravovremenog protoka informacija prema predviđenim protokolima. Održavanje kontakata s drugim ustrojstvenim jedinicama i usporedba podataka. Obavljanje poslova kriptološke zaštite i zaštite brzojavnog prometa.</p>														
<p>Obrazovanje i osposobljavanje</p>	<p>2005. - 2009. Srednja škola „Ilok“ – Opća gimnazija 2010. - Vojna obuka u Požegi i Zagrebu– Vojarna 123. Brigade i Hrvatsko vojno učilište „Petar Zrinski“ – Ministarstvo obrane Republike Hrvatske. 2011. - prekvalifikacija na Policijskoj akademiji – Ministarstvo unutarnjih poslova – Zagreb. 2011. – Policijski službenik za graničnu kontrolu – Postaja aerodromske policije Pleso 2012. - položen državni ispit – Ministarstvo uprave - Zagreb. 2013. - Tečaj za obuku granične policije, Policijska akademija - Zagreb. 2015. – 2018. - Preddiplomski Stručni studij Kriminalistika, Visoka policijska škola - Zagreb. 2019. – stečeno zvanje Policijski narednik. 2020.- Diplomski studij Menadžment javnog sektora, Veleučilište Baltazar Zaprešić. 2020. – raspoređivanje na niže rukovodeće radno mjesto. 2021. – stečeno zvanje Viši policijski narednik. 2021.–Stručno osposobljavanje za rukovođenje intervencijama i raspoređivanjem policijskih službenika na mjesto događaja sukladno potrebama službe. 2022. – Stručno osposobljavanje za rukovođenjem intervencijama povezanih s obiteljskim nasiljem. 2022.- tečaj Engleskog jezika B2 razina.</p>														
<p>Osobne vještine i kompetencije</p>	<p>Materinski jezik(c)i Hrvatski jezik</p> <p>Drugi jezik(c)i Engleski jezik</p> <table border="1" data-bbox="507 1892 1596 1973"> <tr> <td data-bbox="284 1892 475 1937">Samoprocjena</td> <td colspan="2" data-bbox="507 1892 785 1937">Razumijevanje</td> <td colspan="2" data-bbox="944 1892 1366 1937">Govor</td> <td data-bbox="1366 1892 1596 1937">Pisanje</td> </tr> <tr> <td data-bbox="284 1937 475 1973"><i>Europska razina (*)</i></td> <td data-bbox="507 1937 785 1973">Slušanje</td> <td data-bbox="785 1937 944 1973">Čitanje</td> <td data-bbox="944 1937 1184 1973">Govorna interakcija</td> <td data-bbox="1184 1937 1366 1973">Govorna produkcija</td> <td data-bbox="1366 1937 1596 1973"></td> </tr> </table>			Samoprocjena	Razumijevanje		Govor		Pisanje	<i>Europska razina (*)</i>	Slušanje	Čitanje	Govorna interakcija	Govorna produkcija	
Samoprocjena	Razumijevanje		Govor		Pisanje										
<i>Europska razina (*)</i>	Slušanje	Čitanje	Govorna interakcija	Govorna produkcija											

Jezik	B1	B1	B1	B1	B1	B
Društvene i organizacijske vještine i kompetencije	Odgovorna i organizirana osoba, sposobna za samostalan i timski rad. Sposobnost za prepoznavanje ciljeva i zadaća posla te povezivanje istih u smislenu i funkcionalnu cjelinu s vještim strateškim planiranjem i izradom. Ambicioznost, želja, fleksibilnost i spremnost u prilagođavanju i učenju novoga, osobito prilikom rješavanja nepoznatih zadataka i poslova. Poznavanje stručne terminologije i vješto korištenje standardnog hrvatskog književnog jezika, u govoru i pismu.					
Tehničke vještine i kompetencije	Posjedovanje vještina i kreativnosti te drugih sposobnosti u specifičnim situacijama, kao i rješavanje složenih i praktičnih situacija. Poznavanje izrade poslovnih projekata, financijskih izračuna poput vertikalnih i horizontalnih analiza, SWAT i PEST analize te različitih strategijskih mogućnosti kako profitnih tako i neprofitnih organizacija. Poznavanje marketinških strategija, razumijevanje ponašanja korisnika usluga te digitalnih platformi. Izrazito poznavanje analitičkih vještina, odnosno sposobnost analiziranja podataka, otkrivanje problema i pronalaženje rješenja.					
Računalne vještine i kompetencije	Iskusni korisnik u programima uredskog protokola, kao na primjer Microsoft Office, SPSS, te analitičkim i drugim statističkim softverima i to osobito kada je riječ o obradi informacija, stvaranju sadržaja, rješavanju problematike, pretraživanju informacija iz primarnih i sekundarnih izvora te korištenju digitalne komunikacije i internetskog bontona.					
Vozačka dozvola	Od 2018. god. - B kategorija – trenutno.					
Dodatne informacije	Seminari o zaštitnim elementima i otkrivanju krivotvorenih putnih isprava i novca te antiterorizmu i sprječavanju nezakonitih migracija i trgovanju ljudima. Stručna osposobljavanja za rukovođenjem intervencijama, pravovremenom reagiranju, postupanju u kriznim situacijama i slično. Sudjelovanje na konferencijama Big Data, ROADPOL i Gpec Digital.					